

Dušan I. Sindik

JEVREJI U PISANIM PRAVNIM SPOMENICIMA SREDNJOVEKOVNE SRBIJE¹

Apstrakt. U jednom od svojih prvih radova akademik Sima M. Ćirković, kome sa dubokim prijateljskim poštovanjem i pijetetom posvećujem ove redove, obratio je pažnju na pomene Jevreja u izvorima za srednjovekovnu istoriju Srba.² Kada je reč o kontinentalnom delu srpske srednjovekovne države, Ćirković je bio prvi, a koliko mi je poznato i jedini srpski istoričar – medievista, koji je u XX veku ovom problemu posvetio odgovarajuću pažnju. Zato je ovo pogodna ali i za nauku korisna prilika, da pobrojim najvažnije, naglašavam: meni poznate vesti koje u pisanim srpskim srednjovekovnim izvorima pravno – istorijskog karaktera na bilo koji način govore o Jevrejima. To činim bez odgovarajućeg komentara, jer bi takav rad zahtevao mnogo više znanja, prostora i vremena. Proučavanje i komentarisanje bogoslužbenih knjiga kao i literarnih dela ovom prilikom biće izostavljeno, jer su za tu vrstu rada potrebna posebna predznanja teološke i književno – istorijske prirode.

Ključne reči: Jevreji u Srbiji u srednjem veku, njihov crkveno-pravni položaj; Nomokanon; Sintagma Matije Vlastara; Baranjski zbornik

Odavno je zapaženo da u pisanim izvorima o prošlosti srednjovekovne srpske države o Jevrejima nema mnogo pomena. Naročito je bilo uočeno, među pravno i istorijski obrazovanim Jevrejima, da tih pomena

---

¹Prvi deo ovoga rada sa manjim izmenama objavljen je na engleskom jeziku pod naslovom *Jews in Serbian Medieval Written sources* u zborniku radova *El Prezente Studies in Sephardic Culture MENORAH, Collection of Papers, vol. 3, Common Culture and Particular Identities: Christians, Jews and Muslims in the Ottoman Balkans*, ed.: Ben Gurion University of the Negev, Moshe David Gaon Center for Ladino Culture, Faculty of Philosophy University of Belgrade, Menorah 2014, 11–25. (uporedni naslov zbornika na srpskohrvatskom jeziku).

²C. Ћирковић, *Јеврејски данак у византијским обласћима*, ЗРВИ 4 (1956) 141–147.

nema u Dušanovom zakoniku.³ Po mom skromnom mišljenju, moguće je da se u srpskoj srednjovekovnoj državi smatralo da je dovoljno ono što je o njima zapisano u *Zakonopravilu (Nomokanonu) svetoga Save* (dalje: *Zakonopravilo*) i *Sintagmi Matije Vlastara* (dalje: *Sintagma*), koji su po vremenu postanka stariji od Dušanovog zakonika, te da stoga uvođenje posebnih pravnih normi o Jevrejima nije bilo potrebno.⁴ Ovde treba posebno ukazati na odredbu u *Sintagmi* kojom se u određenom slučaju Jevrejima naređuje da javno žive u skladu sa svojom verom.⁵

*

Pravno-istorijski izvori u kojima se spominju Jevreji u srednjovekovnoj Srbiji mogu po svom postanku da se podele u dve grupe. To su: 1. arhivska građa (odluke gradskih vlasti, notarski zapisi i povelje), i 2. crkveno-pravni i zakonodavni zbornici. U prvoj grupi ima malo, ponekad šturih i možda nedovoljno pouzdanih obaveštenja, ali i podataka koji čine tzv. „opšta mesta“. U drugoj grupi ima više podataka, ali su i oni, iako najčešće opšteg karaktera, veoma značajni, jer se radi o važećim srednjovekovnim pravnim normama, tj. o pozitivnim pravnim propisima toga vremena.

Podela se može načiniti i po jezičkom osnovu, tj. na izvore pisane na latinskom, italijanskom, grčkom ili srpskoslovenskom jeziku. Latinskim i italijanskim jezikom pisani su notarski akti primorskih gradova na istočnoj obali Jadranskog mora. Ovom prilikom misli se na Kotor, kao na jedini primorski grad koji je nepuna dva veka bio pod vrhovnom vlašću srpske srednjovekovne države a čiji je arhiv delimično sačuvan. U nekim ispravama srpskih vladara pisanim na grčkom jeziku takođe se pominju Jevreji. Na srpskoslovenskom jeziku pisani su dokumenti, tj. povelje srpskih vladara, crkveno-pravni i drugi zakonski zbornici.

Kada je reč o izvorima pisanim na srpskoslovenskom jeziku, treba upozoriti da se za Jevreje, počev još od *Zakonopravila*, ravnopravno upotrebljavaju nazivi: Židi, Židovi, Židovin, Izraeliti, Jevreji, Jevrejin, Judeji,

³L. Šik, *O potrebi povjesnice Jevreja u Jugoslaviji*, Jevrejski almanah I, Vršac 1925, spominje Jevreje u Dušanovom zakoniku, pri čemu je verovatno imao u vidu celokupno Dušanovo zakonodavstvo u koje spada i *Sintagma Matije Vlastara*, gde ima dosta pomena o Jevrejima.

⁴Za osnovne podatke o izrazu NOMOKANON cf. *Лексикон српској средњеј века* 446–449. (Т. Суботин-Голубовић). О *Sintagmi* v. bibliografske podatke u par. 21.

⁵*Sintagma*, 90–91.

Judejin, koje prate i odgovarajući prisvojni pridevi, a veoma retko i glagoli kao npr. *židovstvovati*.

Ovom prilikom objavljuju se samo izvodi iz spomenutih izvora, tek toliko da se vidi da postoje i da što je više moguće budu sakupljeni na jednom mestu a sve u cilju da se stekne opšti utisak o mogućnostima i pravcima daljih istraživanja prošlosti Jevreja na našem tlu. Pri tome su, u Prilozima koji slede, zapisana sva starozavetna jevrejska imena, nazivi praznika, naslovi književnih dela koja čine sastavni deo Svetog pisma Starog zaveta, toponimi i pojmovi koji ukazuju na jevrejsko poreklo, od kojih veliki deo živi i danas.

Smatrao sam da je dobro da u slučajevima gde se pojedine reči i pojmovi pišu na razne načine i u prevodu ostavim izvorni način pisanja na svakom mestu (Paska=Pasha i sl.). Isto tako, gore spomenuti nazivi navedeni su u transkripciji uobičajenoj u našem savremenom jeziku.

* * *

Najstarija poznata vest koja, doduše posredno, svedoči o prebivanju Jevreja na teritoriji srednjovekovne Srbije jeste odluka kotorskog gradskog veća iz januara 1186. god., koja spominje roba „koji drži subotu“ (seruus qui habet sabbatum).⁶ Tridesetak godina kasnije (1202–1215?) u Kotoru se spominje žensko ime *Judea*.⁷ Sledeći spomen je u povelji kralja Stefana Radoslava iz 1230. god.: come scrive nel suo Evangelio san Zuane el documento de Jesu Christo alli Zudei vegnando da lui li ammaestrava la salute nostra dizando: “Se vui osservarete li miei precepti, per certo sarete li miei discipuli...”⁸

⁶Dokument je odavno poznat i objavljen je više puta. Upr.: A. Соловјев, Одабрани споменици српског права (од XII до краја XV века), Београд 1926, 2–3, са старијим издањима. Међутим, наведено место је изазивало забуну, јер су досадашња издања приређивана према Зборнику, који се чува у Архиву HAZU под signaturom II b 21, где је prepisivač, početkom XVIII veka, pogrešno pročitao i napisao *jubbatum* umesto sabbatum. Korigovani tekst prvi put objavljen je u seriji Књижевност Црне Горе од XII до XIX вијека, књ.1: *Писци средњовековној латинишејџа*, приредио Д. И. Синдик у сарадњи са Горданом Томовић, Цетиње 1996, 159–160. Odgovarajući komentar v. u : Синдик, Симеон Мироточиви, САНУ, Београд 2000, 115–119.

⁷D. Sindik, *Jevreji u srednjovekovnom Kotoru?* Zbornik Jevrejskog muzeja u Beogradu 7 (1997), 102–104.

⁸Smičiklas, *Diplomatički zbornik* III, 332–334, No 292; В.Мошин, С. Ђирковић, Д. Синдик, *Зборник средњовековних ћириличких њовела и њисама Србије, Босне, Дубровника (dalje: Зборник ћириличких њовела)* књ. I, Београд 2011, br. 24, red 20.

Na početku srpskog prevoda hrisovulje cara Andronika II iz 1299. godine govori se o Izraelitima kao da nisu oni jedini na koje je Bog izlio svoju milost: † Паки же уюд(е)семь и славѣ Б(о)гъ помаза [сѣ]цихъ б(о) ж(ь)ствомъ. не тѣкмъ Из(раи)льти кдине. кже сѣтъ прѣвнї ждрѣби кго. нь вбауе и кзикомъ показати свше ул(о)в(ѣ)-колюбик и сп(а)сеник...⁹

U Svetostefanskoj hrisovulji (1313–1316) okrivljuju se Jevreji za kamenovanje svetog Stefana Prvomučenika: Сита же кго шбецан на ап(о)с(то)л(о)мъ проповеда-юцимъ. невѣрни Жидове каменикмъ побиваху Стефана...¹⁰

Varijanta imena Judea – Juda, žene Bogdana Ogića, zabeležena je u Kotoru 1334.¹¹

Posle podataka o Kotoru, konkretne vesti o Jevrejima koji su živeli na teritoriji Srbije nalaze se u poveljama kralja Stefana Dušana manastiru Treskavcu (1337),¹² i manastiru Sv. Jovana Preteče na Menikejskoj gori,¹³ kao i u hrisovulji cara Stefana Dušana manastiru Svete Bogorodice u Likusadi, u Tesaliji,¹⁴ novembra 1348, indikta II: Ιουδαιον τον Αναμερην ονομαζομενον = Jevrejin po imenu Anamer, i nešto kasnije u hrisovulji cara Stefana Uroša (1361) Velikoj lavri Sv. Atanasija u Svetoj Gori.¹⁵ Povremeno se javljaju pojedinci kao službenici feudalne gospode ili poslovni ljudi. Tako je u dubrovačkim dokumentima zabeleženo ime Franka Josifovića, Jevrejina u službi gospode Rudine.¹⁶ Nepoznato je ime jednoga

⁹Korablev, *Actes de Chilandar, deuxieme partie, Actes slaves*, Византийский временник, приложение къ XIX тому, С. Петербургъ 1915, 391, No 7; *Сѣоменици за средновековнаѣа и ѣоноваѣа исѣорија на Македонија*, том I, Скопје 1975, 278–279.

¹⁰В. Мошин, С. Ћирковић, Д. Синдик, *Зборник ћириличких ѣовелѣа*, књ. I, No125, ред 36.

¹¹П. Палавестра, *Јеврејски писци у српској књижевности*, Београд, 1998, 21; А. Mayer, *Kotorski spomenici, druga knjiga kotorskih notara, god. 1329, 1332–1337*, 200, No 809: cum domo Iude, uxoris Bogdani Ogić.

¹²...Доль евѣиски ... до рѣвица евѣискаго ... Ст. Новаковић, *Законски сѣоменици срѣских држава средњеѣа века*, Београд 1912, 668.

¹³А. Соловјев-В. Мошин, *Грчке повеље српских владара*, СКА, Зборник за ИЈК српског народа, Београд 1936, октобра 1345, индикта XIV, стр. 12–13, ред 90=82: οι Ιουδαιοι οι εντοσ των Ζιχων

¹⁴Isto, Хрисовуља цара Стефана Душана манастиру Богородице у Ликусади, у Тесалији, новембра 1348, индикта II, 158–159, ред 79=68.

¹⁵Х мѣсто на кк||ѣ же сѣтъ Евреи. дајуше на всако лѣто оузаконни тѣмъ телосъ. Isto, 494. Упор.: Јиречек-Радонић, *Историја Срба II*, 429: Izvestan prihod imali su vladaoci od zaštite Јевреја, који су као и на Западу, плаћали vladaocu izvesnu taksu.

¹⁶... по свокм(ь) члов(ѣ)кѣ по Франкѣ Иѣсифовику Јевре(и)нѣ. Љ. Стојановић, *Старе српске повеље и писма I-1,405*, No 410. Ћирковић, н. д. 141.

od zakupaca carine glamskog srebra u Srbiji u Prištini ili Novom Brdu (?) ali je zapisano da je Jevrejin.¹⁷ Abraham iz Sirije (Abraam Siriano) trgovao je sa Dubrovčanima u Smederevu i pozajmljivao od njih novac.¹⁸ Prilikom turske opsade (tada ugarskog grada) Beograda 1456, sv. fra Jovan (Ivan) Kapistran, pozvao je u borbu za odbranu grada i Jevreje.¹⁹

* * *

Najviše se Jevreji spominju u *Zakonopravilu* i *Sintagmi*. Ovi zbornici su, najverovatnije, kompilacija ili prevod odgovarajućih vizantijskih crkveno-pravnih zbornika pa se zato na njihove podatke može (ali ne mora) gledati samo kao na istorijske pretpostavke.

Zakonopravilo je najpre fototipski objavljeno u celini a zatim, za sada delimično, štampano sa prevodom na savremeni srpski jezik, pa su njegove crkveno-pravne norme tek odnedavno u celini pristupačnije naučnoj, ali i široj javnosti,²⁰ dok je *Sintagma* poznata već čitavo stoleće pa su stoga i činjenice iz tog zbornika dugo poznate onima koji su obraćali pažnju na iste i proučavali ih.²¹

Podaci o Jevrejima u *Zakonopravilu* i *Sintagmi*, mogu se podeliti u dve grupe:

¹⁷Д. Ковачевић-Којић, *Приштина у средњем вијеку*, ИЧ XXII (1975) 68, нап. 103. Прештампано: *Градски живој у Србији Босни (XIV-XV вијек)*, *Studia Historica collecta II*, Београд 2007, *Приштина у средњем вијеку*, 85, нап. 103: la gabella delli argenti di glama de Schiavonia di certi Zenovexi et uno Zudio i quali l, anno comprata dallo Turcho. Državni arhiv Dubrovnik, Lett. di Lev. XIII, f. 84r-84v. V.: М. Спремић, *Десјој Бурађ Бранковић и његово доба*, Београд 1994, 617.

¹⁸М. Спремић, н. д. 794. Ур.: Д. Ковачевић-Којић, *Дубровачка насеобина у Смедереву у доба Десјојовине, Ослобођење градова у Србији од Турака 1862-1867*, Београд 1970, 119. Ibid, 106, Ковачевић-Којић наводи трговце са надимцима *Žudio* i *Juda*.

¹⁹Ј. Калић-Мијушковић, *Београд у средњем веку*, Београд 1967, 140.

²⁰Др Миодраг Петровић, *Законоправило или Номоканон светиога Саве. Иловички ирејис 1262. Јогине*, Горњи Милановац 1991. (фототипско издање; даље: Петровић, *Законоправило*). Године 2005, у издању Историјског института, објављено је штампано издање, које су приредили Миодраг Петровић и Лјубица Штавлјанин-Ђорђевић, под насловом *Законоправило Светога Саве 1*. Ово издање доноси изворни текст Иловичког преписа са упоредним преводом на савремени српски језик од листа 1а до листа 249б.

²¹Ст. Новаковић, *Матије Властара Синџајмај, Азбучни зборник византијских црквених и државних закона и правила - словенски превод времена Душанова*, СКА, Зборник за ИЈК српског народа, Прво одељење, књ. IV, Београд 1907, (даље: *Синтагмат*). Овај важан извор недавно преведен на савремени српски језик: *Матија Властар, Синтагма*, ед. Српска академија наука и уметности, Одељење друштвених наука, Извори српског права XVIII, Београд 2013, (даље: *Синтагма*).

a) na one koji, prema hrišćanskom učenju, govore o preuzimanju ili o odbacivanju pojedinih vrednosti Staroga zaveta i b) na one koji govore o odnosima pripadnika dve religije, pri čemu je posebna pažnja obraćena na odgovarajuće ponašanje hrišćana.

Najveći deo odredbi sadržanih u *Zakonopravilu* i *Sintagmi* govori o zabranama održavanja verskih odnosa između hrišćana i Jevreja. Prema tome, bez obzira na to da li pojedine društvene pojave imaju izrazito versko ili laičko obeležje, odgovarajuće odredbe u suštini proizlaze iz pripadnosti različitim religijama. Treba naglasiti da se sankcije određene za pojedine religiozne prestupe navode samo za pripadnike hrišćanske veroispovesti. One su bile izrazito religijskog karaktera, počev od zabrane pričešćivanja do isključivanja iz crkve za slučaj da se prestupnik ne odrekne loših običaja. Uočen je samo jedan primer primenjivanja kazne na Jevreje i to u slučaju ako bi Jevrejin hrišćanina na bilo koji način odvrćao od hrišćanstva. Naglašeno je da u slučaju kada Židov ima roba hrišćanina i obreže ga, Jevrejin bi bio posečen, tj. ubijen.²² Ova odredba je značajna zato što pokazuje da u prvim vekovima hrišćanstva, iako na određeni način diskriminirani, Jevreji nisu bili obespravljani u onoj meri kojoj se to obično podrazumeva.

Najsnažniji utisak ostavlja odredba koja objašnjava Isusovo ime. Ona je, očigledno, namenjena srpskom čitaocu, pa zato možda nije suviše smela pretpostavka da je redigovana pod neposrednim uticajem sv. Save: „Isus je ime jevrejsko, što se na jelinskom jeziku kaže Sotir, a Sotir našim jezikom kaže se Spas. A naziva se Spas zato što spasava i održava zdravim sve koji veruju u Njega”.

Pažljivim čitanjem srpskoslovenskih tekstova koji se objavljuju u produžetku (manji deo iz *Baranjskog zbornika* ovde prvi put), lako se mogu uočiti pojave, koje su na određeni način izazvale ustanovljavanje odgovarajućih crkveno-pravnih normi sadržanih u *Zakonopravilu*, *Sintagmi* i *Baranjskom zborniku*. To pokazuju sledeći primeri:

- o Jevrejima se govori u istoj ravni sa neznabošcima (= Jelinima, tj. Grcima), jereticima, manihejcima, (*Sintagma*: i Agarenima), ali se među njima pravi razlika;
- Jevrejima je pripisan običaj razapinjanja zločinaca na krst;

²² *Нотоканон* I.323b, према: Миодраг Петровић, *Крмчија св. Саве о зашћини и обесправљених и социјално ујрожених*, изд. Народне библиотеке Србије, Београд 1983, 59. Prilikom identifikacije strane i čitanja odgovarajućeg dela teksta, ljubazno mi je pomogao kolega dr Viktor Savić.

- u prvim vekovima hrišćanstva bila je izgleda česta pojava da sveštenici, ali i episkopi i mirjani, dolaze u sinagoge prilikom nekih praznika (najčešće Pashe), zajedno slave, zajedno se mole, primaju blagoslov, uzimaju proskuru, druže se i međusobno posećuju pa su, u vezi s tim, donete odredbe protiv prekršilaca hrišćanskih pravila: episkopa, sveštenika i mirjana, koji su izbacivani ili odvajani od crkve i pričešćivanja;
- isključivani su iz crkve svi koji bi se odrekli Hristovog učenja zbog straha od Židova, bezbožnika ili jeretika, kao i oni koji su se ponašali u skladu sa jelinskim basnama i židovskim običajima. Na to se gledalo kao na ulazak u svet tame, pa je zato zabranjeno zajedničko obeležavanje praznika i uzimanje opresničkog hleba (testo judejsko presno ni mrtvo), čak i ako se opresnik pravio u sopstvenom domu;
- po jednom apostolskom pravilu sve treba činiti u slavu Božju a ne na sablazan Judejima i Jelinima;
- sledeći judejske običaje, u Jermeniji su u sveštenstvo primani samo oni koji potiču iz sveštениčkog roda, što hrišćanstvo zabranjuje, ali dozvoljava da sveštenik bude svaki čovek ako je dostojan sveštениčkog dostojanstva;
- u načelu nije trebalo uvažavati Mojsijeve zakone, ali je mnogo toga ne samo preuzeto iz Starog zaveta, nego i preporučeno da se primenjuje, kao što je npr. oplakivanje mrtvih prema pravilima zapisanim u psalmima i održavanje pomena umrlima svake godine onako kao što Židovi čuvaju uspomenu na Mojsija, ili pravilo da gluv ili slep čovek nije mogao biti episkop, kao i pravilo da se ne sme govoriti protiv kneza svoga naroda;
- nisu prihvatane lažne optužbe protiv Jevreja, lakrdijaša i drugih jeretika. Odbacuje se opresnik (sc. maces) judejski, a ko bi tražio pomoć od njihovih lekara ili se kupao sa njima u kupatilu odbacivan je od crkve;
- neki Jevreji kuvali su, navodno, meso u svetilištima, što nije bilo prihvatljivo;
- svaki hrišćanin treba da slavi nedelju a ne subotu. Ako bi hrišćanin slavio subotu, smatralo se da „židovstvuje“;
- molitve se obavljaju pored ostalih i u šesti čas, jer su tada *zločesti* Židovi razapeli Gospoda;

- ne treba čitati Solomonove psalme, ali je ipak dozvoljeno čitanje nekih delova Starog zaveta koji su izričito navedeni: *Postanak sveta, Izlazak iz Egipta, Levitska (knjiga), Brojevi, Drugi zakon, Isus Navin, Sudije, Rut, Jestira* itd. Navedene su i knjige proroka: *Isaije, Jeremije, Jezekilja, Danila* itd. Iz Novog zaveta među poslanicama apostola Pavla navedena je i *Poslanica Jevrejima*. Nisu ozakonjene ali su čitane sledeće knjige: *Premudrost Solomonova, Premudrost Sirahova, Jestira, Judita, Tovija, zvano Apostolsko učenje i Pastir*. Nejasno je zašto se knjiga o *Jestiri* pominje u obe grupe;²³
- Jevreje, to jest Židove ne treba primati na opštenje niti na molitvu, ako se ne pokažu kao iskreni poštovaoci pravoslavne vere. Nije mogao biti primljen u hrišćanstvo onaj Jevrejin koji je to činio samo zato da ne bi platio dug; bio je, naime, dužan da prethodno plati dug i okaje svoje grehe;²⁴
- ne treba se jarošću (grubošću) boriti protiv tuđeg gneva, pa se ukazuje na ponašanje Davida, čoveka hrabrog u ratnim podvizima ali krotkog i nepokolebljivog u uzvraćanju zla neprijatelju, kakav je bio i Mojsije, koji je gnevno ustao protiv sagrešitelja prema Bogu a krotkom dušom podneo udarce protiv sebe;
- povratnici Hristovoj veri imaju vremena da se kaju celog života. *Baranjski zbornik* za povratnike u hrišćanstvo predviđa poseban postupak pokajanja i miropomazanja pre ponovnog pristupanja svetim tajnama.

*

U velikom delu *Sintagma* ponavlja, odnosno prepričava, odredbe koje se nalaze u *Zakonopravilu*, s tim što su neke od njih proširene objašnjenjima sadržanim u delima svetih otaca. Za svako tumačenje dat je i izvor, pa zato u oba navedena zbornika nije retkost da se za istu normu katkada navode tumačenja više svetih otaca ili odluke više crkvenih sabora, kada su neke norme ponovljene, jer su možda padale u zaborav. Novina je zabrana Jevrejima da drže robove i zabrana braka hrišćanina sa

²³U nekim delovima ovaj spisak se razlikuje od onog u *Baranjskom zborniku* (v. niže l. 225b).

²⁴Nije isključena mogućnost da ovo mesto u našim izvorima prvi put ukazuje na razlikovanje jevrejske religije od etničke pripadnosti.

Jevrejkom i Jevrejina sa hrišćankom, kao i posebna preporuka da Pashu ne treba proslavljati pre prolećne ravnodnevice.²⁵

Iz svega navedenog, nameće se opšti zaključak da su Jevreji bili, na neki način, izdvojeni kao i svi drugi koji nisu živeli u skladu sa kanonima hrišćanske crkve, ali se ne vidi da su zbog svoje veroispovesti na bilo koji način bili progonjeni. Naročito treba naglasiti da su, sem u slučaju nasilnog menjanja veroispovesti, sankcije bile određene za hrišćane a ne za Jevreje.

*

Prilozi

Iz prethodnog teksta vidi se da arhivska građa pruža vrlo malo podataka o ovoj temi. Neuporedivo više materijala pružaju nam rukopisni zbornici. Za ovaj rad korišćena su tri zbornika, koja su mi bila najpristupačnija. To su: *Zakonopravilo*, *Sintagma Matije Vlastara* i *Baranjski zbornik*. Ovde se pružaju na uvid samo odgovarajući izvodi na srpskoslovenskom i uporednim prevodom na savremeni srpski jezik.

Prilikom prepisivanja i prevođenja stara jevrejska, odn. starozavetna lična imena i geografski nazivi, usaglašeni su sa vremenom nastanka srpskoslovenskog izvora, koji se razlikuje od današnjeg zvaničnog čitanja hebrejskih geografskih naziva i ličnih imena u Izraelu a i u nekim delovima Mediterana. Izuzetak su samo dva geografska naziva, tj. umesto izvornog *Afrikija* i *Kartagena*, u prevodu je pisano *Afrika* i *Kartagina*. Na nekim mestima za Kartaginu izvorno se pojavljuje i grčki naziv *Karhidon*.

Tekst *Zakonopravila* preuzet je najvećim delom iz štampanog, a manje iz fototipskog izdanja. Prevod je uz minimalne stilske izmene, takođe, preuzet iz štampanog izdanja, dok sam delove preuzete iz fototipije uglavnom preveo sam uz blagonaklonu pomoć prof. dr Zorana Rankovića.

²⁵Prilikom pripreme izvornih srpskoslovenskih tekstova za štampu a za koje sam imao na raspolaganju fotografije, primenjena su pravila koja su usvojili priređivači rukopisa *Zbornika ћуриличких новела*, knj. I. To znači da su skraćenice razrešene tako što su slova pod titlom stavljena u oble zagrade ( ), rekonstruisana slova ili delovi teksta u uglaste zagrade | |, slova ispuštena greškom pisara u strelaste zagrade < >; pravljena je razlika između slova ε i є, kao i poluglasnika љ i љ̣. Nadredna slova su spuštena u red na odgovarajuće mesto. Nadredni znaci nisu uzimani u obzir. Lična imena i geografski nazivi pisani su velikim slovom. Slova koja označavaju brojeve pisana su između dve tačke velikim slovima.

Radi lakšeg korišćenja, kao i radi provere, tekst i prevod se objavljuju uporedo. Brojevi na početku svakog odlomka označavaju stranu štampnog izdanja (s.) i list u izvornom rukopisu, odnosno fototipskom izdanju prema navodu priređivača (l.).

Za izvorni deo *Vlastareve Sintagme* tekst je preuzet iz izdanja Stojana Novakovića, a prevod je takođe, uz minimalne stilske izmene, preuzet iz prevoda koji je priredila prof. dr Tanja Subotin-Golubović. Ovde treba napomenuti da St. Novaković u svome izdanju nije pravio razliku između starih slova ω i $\omicron$, ι i ou , kao i da je slovni znak ц razrešio kao шт .

Najmanje podataka o ovoj temi sadrži drugi deo *Baranjskog zbornika*. Taj deo se ovde objavljuje prvi put, a za pomoć u prevodenju dugujem zahvalnost, takođe, prof. dr Zoranu Rankoviću.

*

IZVODI IZ ZAKONOPRAVILA (NOMOKANONA) SVETOG SAVE)

S.2, l. 1b: ОУСТАВИ ЖЕ СЕН С(ВЕ)ТЫИ ВЪСЕЛЕНЬСКИ СВОРЬ И С(ВЕ)ТОУЮ ПАСХОУ ПРАЗНОВАТИ НАМЪ. ТАКОЖЕ И НИИИИ ПО ВЪВЪАЮ ДРЪЖИМЪ. И ЋЦИ БО ШТ(Ъ) ПРЪЖДНИХЪ ОУ ДІ МАРТЬСКИК ЛОУНЫ ПРАЗНОВАХОУ ПАСХОУ.	Ozakoni nam ovaj Sveti Vaseljenski sabor da praznujemo i Svetu Pashu, kako i sada po običaju držimo, jer neki od prethodnika praznovahu Pashu 14. u mesecu martu.
s. 5, l. 3a: ПРЪВЪАЮЩА ТОГО ВЪ ТАКО. СЕ ВЪМЪ ХОУЛЕНИ ИЗВРЪГОШЕ. ТАКО ЖИДОВСКАТА СМЫСЛЕЩА ВЪ УЛОВ(Ъ)КА ВЪРОУЮЩАГО НЕСТОРИИ.	Zbog toga što je uporno takohulio i što je, verujući u čoveka, židovski razmišljao ovaj sveti sabor svrgnu Nestorija.
s. 32, l. 14a: Я КЖЕ РЕЦИ ИС(ОУ)СЪ ИМЕ КСТЪ ПАВ(Ъ)К УЛОВ(Ъ)УЬСКОК СОУЩЕСТВО. И ТО ПАВК ПРЪДОСТАВ(Ъ)КТЪ ИС(ОУ)СЪ НАВГИ ИИИ, ИЖЕ МОИСЕВИ ПРЪД(Ъ)СТОГАВЪ. И ПО МОИСИВИ СМРТИ ВЪВЕДЪ ИЗ(РАИ)ЛЪ ВЪ ЗЕМЛЮ ШВЪТОВАНИИ.	A kad se kaže Isus, ovo ime otkriva čovekovo suštastvo. I to jasno nagoveštava Isus Navin, koji je pred Mojsijem služio, a po smrti Mojsijevoj uveo Izrailj u Obećanu zemlju.

s. 33, l. 14a: ІСОУСЪ ЖЕ ИМЕ КВРЪСКОК КСТЪ. ІВЛИИЬСКИМЪ ЖЕ КЗЫКОМЪ ГЛАГОЛЕТЪ СЕ СОТИРЪ, НАШИМЪ ЖЕ КЗЫКОМЪ

Isus je jevrejsko ime. Jelinskim (=grčkim) jezikom kaže se Sotir. A Sotir se našim jezikom kaže Spas.

сказакть се Сотирь Спась Спась же
 именуокть сѧ понеже спасаакть и цѣ-
 лы съблюдаеть все вѣроующе въ нь ...
 s. 39, l. 15b: нь и распеть высь за
 ны шть) Июдѣи при Поньстѣмь Пи-
 латѣ шевуан во имѣхоу Жидове
 разбойники распинати на крѣстѣ ...
 ... Црѣковь же глаголетъ тѣло свок
 же разорише Июдѣи. нь по воли кро.
 ибо аще не би хотель Господь не више
 кро ни Июдѣик распели. Шбаву же разо-
 рышишь Июдѣшмь црѣковь рекыше
 тѣло Господя нашего. то самь въ тре-
 ти || дѣнь въскрѣси ю: сего ради ѿвѣроу-
 кмь въ нь ...
 s. 52–53, l. 23b: Глав(а) Г. О томь яко
 хранити под(о)бакть и неписаникмь
 прѣданыи црѣковныи шевуан яко за-
 конь и ш сѣмь яко не имамь поужде
 хранити Моисѣш||ва закона заповѣди.
 s. 65, l. 26a: Глава ЕІ. О кн(и)скоу)пѣхъ
 и презвутерехъ пришвѣщающихъ се и
 молешихъ се съ кретины. или съ Юврѣи
 и ш повелевающихъ тѣмь слоужити и
 ш прикмлющихъ жрѣтвоу м ихъ.
 s. 71, l. 28b: Глава Г. О приносецихъ
 приношение въ сборища жидовьскаѧ.
 или въ црѣж(ь)ви иннокзымьникъ.
 s. 95, l. 37b: Грань .ВІ. въ нынже глав(ь)
 .ИІ. О кретицѣхъ и ш Жидохъ и ш Юли-
 нѣхъ.
 s. 96, l. 37b: О Несторни и Моисѣи.....

Naziva se Spas
 zato što spasava i održava zdravim
 sve koji veruju u Njega....

... nego i razapet je bio za nas od
 Jevreja pod Pontijskim Pilatom...
 .... Jevreji su naime imali običaj
 da razbojнике razapinju na krst...
 ...A crkva kaže da su telo Njegovo,
 Jevreji razorili po Njegovoj volji,
 jer da Gospod nije hteo ne bi Jevre-
 ji Njega razapeli. Pošto su Jevre-
 ji razorili crkvu, tj. telo Gospoda
 našega, On sam je trećeg dana vas-
 krsnuo. Zato i verujemo
 u Njega. ...

Glava 3. O tome da treba čuvati
 i nepisanim predanjem crkovne
 običaje kao zakon

i o tome da nema potrebe čuvati
 zapovesti Mojsijevog zakona.

Glava 15. O episkopima i
 sveštenicima koji se družе i mole sa
 jereticima ili sa Jevrejima i o
 onima koji zapovedaju da se njima
 služi i prima njihova žrtva.

Glava 3. O onima koji nose
 darove u jevrejska zborišta ili
 u crkve drugih naroda.

Grana 12 niže u glavi 18
 o jereticima i o Židovima i o Je-
 linima (sc. Grcima).

O Nestoriju i Mojsiju²⁶

²⁶Ovaj fragment je značajan samo zato što pokazuje da je Mojsijevo ime ostalo u svakodnevnom životu hrišćana.

s. 97, l. 38a: О кпн(и)с(коу)пѣхъ и ш причѣтницѣхъ. въземающихъ благо- словленик или проскоуруоу шт(ь) кре- тикъ или шт(ь) Жидовъ. и молецнхъ се въ црквиахъ или въ монастырнхъ кре- тивьскыхъ и кзымьскыхъ. сирѣчь пога- ньскыхъ. или соуботѣствоу ющихъ. или праздноу ющихъ съ Жиды. или приносещнхъ что въ събомирца ихъ.

s. 103, l. 40a: Глава Еї. О правовѣрныхъ принимающихъ благословленик шт(ь) кретикъ или проскоуруоу. или праздноу ющихъ съ Жиды. или постещнхо се с нимн и ш томъ како не под(о)бакть праз- дновати въ соубо||тоу....

s. 114, l. 44b: (МИ.) От(ь) зборъ шт(ь) Б(о)гомъ данаго закона Из(ра)илитомъ Моисѣшмъ.

s. 117, l. 45b: Тлькь. Еже ксть приносити къ шлтареви млѣко или мед. или оловиноу или медовиноу или животно нѣкок или соунва таковага оубо. клиньскага и жидо- вьскага соуТЬ. того ради и штревена быша.

s. 119, l. 46b: Правило 7. Яще которыи кпн(и)с(коу)пѣ или презвутерь. или дна - конь с(ве)ты д(ь)нь Паскы прѣжде врѣмене съ Юдѣк празноукть да изврѣжетъ се.

s. 147, l. 53b i 54a: Тльк(ь). Яще которы причѣтникъ страха ради чл(о)в(ѣ)вьска. жидовьска или їелыньска или кретивьс- ка шт(ь)врѣжет се имене Х(ри)с(то)ва. въсма шт(ь) цр(ь)ж(ь)ве да изринетъ се.

s. 148, l. 54a: Правило 65. Моле се съ Жи - дми да шт(ь)лоуцит се.

O episkopima i o učesnicima koji primaju blagoslov ili prosforu od jeretika ili od Židova i mole se u crkvama ili manastirima jeretika i (drugih) naroda naime poganskih ili onih koji obeležavaju subotu ili praznuju sa Židovima, ili donose štogod u njihova zborišta....

Glava 15. O pravovernima koji primaju blagoslov od jeretika ili prosforu, ili praznuju sa Židovima ili poste sa njima i o tome da nije podobno praznovati u subotu....

(48) O zboru Bogom danoga zakona Izrailćanima preko Mojsija.

Tumačenje. Prinositi oltaru mleko, ili med ili olovinu, ili medovinu, ili neku životinju, ili sočiva – sve je to jelinsko i židovsko zbog čega i bi zabranjeno.

Pravilo 7. Ako neki epskop ili prezviter, ili đakon pre vremena sa Judejima praznuje sveti dan Paske – da se izvrgne.

Tumačenje. Ako se neki klirik radi straha ljudskoga, židovskog, jelinskog ili jerećikog odrekne imena Hristova, sasvim da se izbac i iz crkve.

Pravilo 65. Ko se moli sa Židovima da se odluči.

Таккиъ Вышѣдши въ сворище иудѣиско
или въ црѣжковѣ кретивьскоу или погань-
скоу, и помолитъ се с ними, аще оубо мирь-
скы ксть чловѣкы да шт(ь)моуит се, аще
ли же причѣтники ксть, да изврѣжеть се,
яко иудѣискаа моудрствоу, аще же въ
домоу тькмо помолит се съ кретикы
кпис(скоу)нъ или презвутерь или диа-
конъ, да шт(ь)моуит се якоже повелѣва-
еть МѢ правило сиухъ апостолѣскихъ
заповедни

s. 150, l. 54b: Правило О аще которы
кпис(скоу)нъ или презвутерь или диаконъ
или всакъ священнучьскаго чина причѣт-
никъ, постит се съ Жиды, или праздн(ь)-
ноу кть с ними, или прикмететь шт(ь)нхъ
честъ шпрѣсна въ д(ь)нъ праздн(ь)ника ихъ
или что таковок творить да изврѣжеть
се, мирьскы же чловѣкы да шт(ь)моу
ит се.

s. 150, l. 55a. Правило ОА. Аще которы
крѣстианины принесеть масло въ свори
ще жидовьско или въ црѣж(ов)вѣ кретивь-
скоу, или поганьскоу, въ праздн(ь)никъ ихъ,
или кандило или свѣцоу въжежеть, да
шт(ь)моуит се.

s. 153–154, l. 56a: Правило ОИ. Глоухъ
же сын или слѣпъ да не боудеть кпис(ь)
с(коу)нъ, не яко сквѣрннъ нъ да црѣж(о)-
в(ь)наа прѣвываютъ бес пакости.

Тлькь Монѣшамъ оубо Израилантомъ
данага заповѣдь, цѣломъ тѣлеси, и
никогго же порока имоущемъ соущимъ
въ нихъ с(в)етителемъ бити повелѣва-

Tumačenje. Ko ulazi u judejsko zborište
ili u jeretički ili poganski
hram i pomoli se sa njima, ako je mirjanin
– da se odluči, a ako je svešteno lice da
se izvrgne, jer razmišlja judejski. Ako
se episkop ili prezviter
ili đakon u domu
samo pomoli sa jereticima
– da se odluči kako nalaže
45. pravilo ovih Apostolskih
zapovesti.

Pravilo 70. Ako koji episkop, ili prez-
viter ili đakon, ili svako lice iz
sveštениčkog reda posti
sa Židovima ili praznuje sa njima,
ili prima od njih na dan
njihovog praznika česticu
opresnika, ili nešto
slično čini – da se izvrgne,
a mirjanin da se odluči.

Pravilo 71. Ako koji hrišćanin
donesе ulje u židovsko zborište
ili u hram jeretički ili poganski
na praznik njihov, ili kandilo ili sveću
užeže – da se
odluči.

Pravilo 78. Ko je gluv
ili slep neka ne bude episkop ne
kao nečist, nego da ono što je crkve-
no ostane neometano.

Tumačenje. Zapovest data Izrail-
ćanima preko Mojsija nalaže da
telo bude zdravo i da oni koji će
kod njih biti sveštenici nemaju

кть. и никтоже врьднь. котороу честию тѣлесе въ сивей(инте)льство прик-млет се. нь и по прикти сивей(инте)льства. врьдъ оудеси или съставоу нѣкокомоу сивей(инте)лехи прилоуцит се сивей(инте)льства ш(ъ)ставаидкт се. Въ насъ же хотещимъ поставити се сивей(инте)лехи. врьдъ тѣлесны на възбраненик. не вьмѣидкт се. диоушоу имѣти повелѣакть кмоу чинстоу ...

s. 156, l. 57a: Тьлькь. Моисѣшвъ законъ реуче)

Кнезоу людин своихъ не речеши зла .....

s. 157–158, l. 57b: Правило. ПЕ. Да боу і доутъ же вамъ всѣмъ причтникомъ же и мирьскимъ людемъ книги чьистнык и сивейтк. Ветхаго оубо завѣта. Моисѣшви книги петоры. Бытие. Исходъ. Левитик. Уисла. Вторы законъ Ис(оу)са Навиіна книги кдины. Роутъ кдины. Цѣсар(ь)ства ветыри. Паралипомена книги. дь(и)ни двок. Іездра книги двок. Јестиръ кдины. Макавенскык книги трок. Ишвъ кдины. Пс(а)л(ь)тыр кдины. Соломоне книги трок. Притче. Іеклисиіастъ. Пѣсни пѣсем. пророка два на десете книги кдины. пророка Исанк кдины. Икреминны кдины. Иезде-килевы кдины. Вьнѣ же сихъ приписаны выше нами. пооучати вамъ юнык дѣти книги прѣмоудрости многооученаго Си-раха. Наше же книги сирѣвъ Новаго завѣ-та: Іув(а)нг(е)лига Д. ....

s. 159, l. 58a: ..повелѣвають чинсти и Прѣ-моудрост Соломоню и Иудифъ и Товию

s. 161, l. 59a: Правило. ВІ. Єлиньскимъ баснемъ послѣдоук. или жидовьскимъ

nikakav nedostatak, te da se niko ko ima oštećen neki deo tela ne prima u sveštenstvo. Ali ako se po prijemu svešteničkog čina svešteniku dogodi da ošteti ud ili neki deo tela, povlači se iz sveštenstva. A kod nas onom ko želi da se rukopoloži za episkopa telesni nedostatak ne utiče na zabranu; zapovedeno je da ima čistu dušu.

Tumačenje. Mojsijev zakon reče:

O knezu svoga naroda ne govori zlo....

Pravilo 85. Svima vama sveštenicima i mirjanima da budu časne i svete knjige

Staroga zaveta. Dakle: pet knjiga Mojsijevih – Postanje, Izlazak, Levitik, Brojevi, Drugi zakon Isusa Navina jedna knjiga, Sudije jedna knjiga, Rut jedna, Carstva četiri, Paralipomena dve knjige Dnevnika Jezdra, Jestira jedna, Makavejske knjige tri, Jovova jedna, Psaltir jedna, Solomonove knjige tri, Priče, Eklisijast, Pema nad pesmama, Proroka – dvanaest knjiga, proroka Isaije jedna, Jeremije – jedna, Jezekilja – jedna. A izvan ovih mi dopisismo da biste poučavali mladu decu – knjige Premudrosti mnogoučenog Siraha. Naše pak knji - ge, to jest Novoga zaveta: Jevandelja 4 ...

..dopuštaju da se čita i Premudrost Solomonova, i Judit i Tovija ....

Pravilo 12. Ko sledi jelinske basne ili židovske običa-

ШЕВУМАКМЪ. АЩЕ НЕ ПРѢЛОЖИТЬ СЕ ШТ(Ь)
ТОГО. ДА ИЗВРЖЕТ СЕ
s. 163, l. 59b: Правило В Великую недѣлю.
сирѣчь страстѣноую. и дрю гоу ю
ныи по неи. рекше Сиветые Паскы. да не
дѣлають людий.

s. 164, l. 60a: ... шести (сѣчасъ) же
яко въ тѣ распеть высты) Христы).
девети же яко вса поколѣваше се
Владыцѣ распинакмоу. трепе-
щоще дрѣзновенна злоучствыхъ Жи-
довь ...

s. 165, l. 60a i 60b: Правило Дѣ. Тво-
рите оусышнимъ третинь. въ псалм(ь)-
мѣхъ и въ молитвахъ. въскрѣсышаго
ради тридѣневно. и деветинь. на въ-
споминаник и кше соущихъ заѣ. и оу-
сышнихъ и М. дѣлнии по ветхоу
закоу. якоже и жидовь || сции лю-
дик плакаше се Монскя ради и на вса-
ко лѣто паметь имъ творите ...

s. 173, l. 63a: ... врѣме же свороу между
праздника Сиветыхъ Паскы и м(ѣ)с(е)-
цемъ октембремъ ...

s. 175–176, l. 63b–64a: ... Правило З.
Юни)ск(оу)шь клинскыи да ксть почита-
кмъ цѣлоу соущоу и Митрополк
палестинскые саноу.

Тльк(ь). Сто .КГ.а заповѣдь новаа леже-
щна въ прѣвѣи гранѣ прѣвыхъ ц(ѣ)с(а)р(ь)-
скыхъ книгъ їер(оу)с(а)л(и)мьскаго кп(и)-
с(коу)па Юниа во їер(оу)с(а)л(и)мь нарица-
кть се. патриарха именуокть. Под(о)ба і

je a ne odrekne se toga neka
se izvrgne.

Pravilo 2. U Veliku nedelju, to jest Stras-
nu, i drugu posle nje, odnosno Svetu Pas-
ku ljudi da ne rade, ...

... u šesti(čas) zato što je u njemu razapet
Hristos; u deveti zato što se sve uzdr-
malo dok je Vladika razapinjan,
tresući se zbog drskosti bezbož-
nih Židova ...

Pravilo 14. Radi Vaskrsloga na
treći dan, upokojenima držite trod-
nevni pomen u psalmima i molit-
vama, i devetodnevni na uspomeni i onih
koji su još ovde, i za upokojenih; i 40 –
dnevni po starom zakonu, kao što
i židovski narod oplakivaše Moj-
sija, i svake godine im činite
pomen ...

A vreme sabora je između praznika Svete
Paske i meseca oktobra . .

Pravilo 7. ...

Episkop jelijski²⁷ da bude poštovan s
tim da se očuva i ugled Mitropolije
palestinske.

Tumačenje. Sto dvadeset treća *novela* u
prvoj grani prve knjige *Vasilika* jerusa-
limskog episkopa – jer se Jelija zove Je-
rusalim – naziva patrijarhom.

Treba, dakle, po ovom pravilu jelijski epi-

²⁷Jerusalimski. O imenu Jerusalem v. niže Tumačenje ovog pravila.

кть оубо по семоу правилоу клинскомоу кпинскоу поу. рекше кр(оу)с(а)л(и)мскомоу. патриаршьскоу почитакмоу быти устьиу. и понкже Кесариа глаголкама Стратонова. прьваа митрополиа кть палестиньскаа и под`нку кть и С(ве)т(и) градъ. под(о)бакть оубо и патриархоу клинскомоу свою усть имѣти цѣлоу же съблюдакмоу быти и Кесаринскик митрополик саноу. и свок имѣти достоа`ник. под`нку же бѣше прьво с(ве)т(и) градъ и к семоу ници правила. Вї. сете иже въ Халкидонѣ Четврьтаго свора чесо же ради Юлиа С(ве)т(и) градъ правило се имоуще. ш(т)ь дръвнихъ оубо врѣмень Солима нарицаше се. и потомъ Иквоу съ зовѣше се. послѣжде же наречень выс(т)ь Икросолима. кгдаже пришьдше Римляне поплѣнише м и раскопаше и. И потомъ ц(ѣ)с(а)рь римьскии Адрианъ нарицакмы Юлиа. създавъ градъ не нарече кго пакы Юр(оу)с(а)л(и)ма. нь по свокмоу имени прозва кго Юлиа.

s. 186–187, l. 68a. И кще же к томоу. тако хотещаго быти вѣка шбразь кть въскр(ь)с(е)ниа д(ь)нь, сирѣчь Светаа нед(ѣ)ла, ть бо кть д(ь)нь кдинь и шсмы. тако же и Моисѣшма въ Бытѣскихъ книгахъ. кдинь а не прьвы именованъ выс(т)ь, речу(е) бо и выс(т)ь вечерь и выс(т)ь оутро д(ь)нь кдинь...

s. 198, l. 72a: Тльк(ь). Понкже оубо нечисть вѣше прокажены, въ законѣ Моисѣшвѣ, по семоу же и правило с бесло-

skop, to jest jerusalimski da bude poštovan patrijaraškom čašću.

I pošto je Kesarija, zvana Stratonova, prva palestinska mitropolija a pod njom i Sveti grad onda i patrijarh jelijski treba da ima svoju čast, a da se sačuva ugled Kesarijske mitropolije – da ima svoje dostojanstvo, pod kojom isprva beše Sveti grad..

Za ovo potraži 12 pravilo Četvrtoga sabora u Halkidonu; to pravilo govori zbog čega se Sveti grad Jelija u staro vreme zvao Solima, potom se zvao Jevous, a posle bi nazvan Jerusolim.

A kada su došli Rimljani opljačkali su ga i razrušili. Zatim rimski car Adrijan, prozvan Jelij, sazidavši grad ne nazva ga opet Jerusolim, nego ga po svom imenu nazva Jelija.

Uz to još, da je dan Vaskrsenja, to jest Sveta nedelja, slika veka koji dolazi, pošto je taj dan jedan i osmi, kao što ga je Mojsije u knjigama *Postanja* nazvao – jedan a ne prvi, jer reče: „I bi večer i bi jutro, dan jedan“.

Tumačenje. Pošto je u Mojsijevom zakonu gubavi bio nečist, shodno tome i pravilo

весными wskврънышаго се iako нечиста
соуца прокажена именуѡктъ.

s. 220, l. Правило НІ Сѡтъ иного закон'
ника сикжде с тькомъ

Тькъ шнокстоiльско

правило 3Д тако оутврьдено вецакъ.

ице котори причѡтникъ вѡрѡжет' се не -
дѡфильны дѡнь посте се, или соуботоу.

кромѡ кдинок шнок да извѡржет' се ми -
рьскыи же уловѡкъ да штѡлоуит' се.

Паюкы ѡ нок и ѡ к правило. снх' же
апѡстоiльскыихъ) правнаъ гл(агол)еть.

Уетыридесетницѡу Паскы постити же по
вѡлѡвакъ срѡдоу). петъкъ) ...

s. 226-227, l. 81b-82a. Правило. л. Иже в'закон-

ненок ш Пасцѡ прѡданик. прѡложити

покоуцитъ се. се. аще ксть мирьскыи

уловѡкъ. да изринеть се. аще ли

причѡтник. да извѡржет се.

Тькъ). О семь реч(е)но

ксть и въ седмѡмъ правилѡ с(ве)тѡхъ

апѡстоiль. iako аще съ Июдѡи творить

Паскоу прѡзвѡтеръ да извѡржетъ се.

тожде оубо и се правило повѡлѡвакъ.

iako аще кто мирьскыи уловѡкъ прѡс-

тоу пакъ въ законенок Паскы прѡданик.

и съ Июдѡи или ш себѡ кдинъ въ ино

врѡме твори||тъ Паскоу. да ксть непри-

честънь и шт(ѡ) цр(ѡ)ж(ѡ)ве изриновень. ...

s. 240, l. 86b. Правило .К. Црѡков(ѡ)нихъ

ради потрѡбъ. дваши въ лѡтѡ да бѡвакъ

сборъ въ кокиждѡ швласти прѡвок оубо

въ четвѡртоу недѡлю по Пасцѡ, второк

же десеты дѡнь прѡверетѡ.

oskrnavljenog sa beslovesnima, kao
nečistog, gubavim naziva.

Pravilo 18. Iz drugog zakonika, ovde
sa tumačenjem.

Tumačenje. Apostolsko

64. pravilo ovako izričito kaže: Ako
se neko svešteno lice nade da posti
u nedelju ili u subotu, sem one jedne -
da se izvrgne, a mirjanin da se
odluči.

I 79. pravilo istih apostolskih pravila
kaže da se

Četrdesetnica Paske posti u
sredu i u petak ...

Pravilo 1. Onaj ko uzakonjeno predanje o

Pashi pokuša da promeni, ako je
mirjanin da se izbaci, ako li sveštenik

- da se

izvrgne.

Tumačenje. O ovome je rečeno u

sedmom pravilu svetih apostola: svešte-
nik koji sa Judejima slavi

Pasku neka se izvrgne.

Isto pravilo zapoveda

da ako neki mirjanin prestupi

ozakonjen Paskalni običaj i sa

Judejima zajedno ili u drugo vreme

slavi Pasku neka ne bude priče-
češćen (kao) i odbačen od crkve.

Pravilo 20. Crkvenih radi potreba dvaput
godišnje da se drži

sabor u svakoj oblasti: prvi put u četvrtu

nedelju po Pashi, a drugi put u

deseti dan (i)pervereteja (sc. oktobra).

s. 248, l. 89a: . . . И брашна оудалати се повелѣваше. Паскоу изопачише. . . .

s. 256, l. 92a: Правило КΘ. Всака христіанинъ не въ соуботоу праздьноу-кть нъ въ недѣлю.

Тльк. Ище оубо которыи крьс-тианъ въ соуботоу праздьноу-кть и не дѣлають таковыи съ Июдѣи праздьноу-кть и жидовствѣкть. Сего ради под(о)бакть въ соуботны дѣнь дѣлати. не дѣлати же и празновати въ недѣлю.

s. 257–258, l. 92b: . . . . Дроугык же ииѣхъ ради винъ. и съ Июдѣи Паскоу шсобно твореть. имѣють же нѣкык шсобнык распре. недоразоумнага словеса. Бюж(ь)ст-вѣнаго писаниа неправо сказающе.

s. 259–260, l. 93b: Правило ЛЗ. Съ Июдѣи и съ кретики никтоже да не праз-д(ь)ноу-кть. и да не прїиметь таже гла(го-л)ють се шть ни хъ праздьничьскага.

Тльк(ь). Нѣсть никогго шще-нїа свѣтѣкъ тмѣ. Сего ради оубо и хри(с)тианомъ не праздьновати съ кретики или съ Июдѣи ни прїкмати таже въ праздьники ихъ твореть. тако-же се шпрѣснькы и што таковок.

Правило ЛИ. Не под(о)бакть възимати шт(ь) Июдѣи шпрѣснькы ни причецати се невѣстивыихъ.

s. 268, l. 94b: Прав(и)л(о). НΘ. || Не под(о)-бакт(ь) воужди хъ пс(а)л(ь)мовъ гла(го-л)ати въ цр(ь)к(ь)ви, воужди же пс(а)-л(ь)ми гла(гол)ют' се Соломонови, и и-нѣхъ нѣки хъ. Ихъ же не повелѣше ш-т(ь)ци въ цр(ь)к(ь)ви гла(гола)ти, ни

... I od hrane uzdržavati se nalagaše.

Pasku izopačiše...

Pravilo 29. Svaki hrišćanin neka ne praznuje subotu nego nedelju.

Tumačenje. Ako neki hrišćanin praznuje u subotu i ne radi, taj praznuje sa Judejima i židovstvuje. Zato treba u subotnji dan raditi a ne raditi i praznovati u nedelju.

... . drugi iz drugih uzroka i sa Judejima Pasku posebno slave a imaju i nekakve nerazumljive posebne rasprave i reči, koje neistinito govore o Božanskom pisanju (= Sv. pismu).

Pravilo 37. Sa Judejima i sa jeticima niko neka ne praznuje i da ne prihvata ono što se kod njih naziva prazničkim.

Tumačenje. Nema nikakvog opšte- nja između svetlosti i tame. Zbog toga dakle, hrišćani da ne praznuju sa jeticima ili sa Judejima niti da primaju ono što na njihove praznike prave, kao što su to opresnik (sc.maces) ili nešto slično.

Pravilo 38. Ne treba uzimati od Judeja opresnik, niti se pričešćivati njihovim bezbožnostima.

Pravilo 59. Ne treba tuđe psalme izgovariti u crkvi. A tuđim psalmima zovu se Solomonovi i nekih drugih, koje oci ne dozvoliše da se izgovaraju u crkvi. Ne čitati

книгъ почитати ихъ же правила не повеаѣше. нь тькмо речеишик правила Ветхаго и Новаго завета. Иакоже подобакт(ь) книги мисти Ветхаго и Новаго завета. Се соуть Бытик мироу. Исходь изъ Египта. Левитика. Уисла. Вторы законь. Исусь Навгинь. Соудик. Роуф. Истирь. Царьства уетыри. Паралипомена. двок книги Иездра. двок книги псаломь. РИ притче Соломоне. Икансиасть. Пѣсь пѣснемь. Ишвь. Два на десте пророка. Исаниа. Икремниа. Баруховь плачь и посланик. Икзекиль. и Даниль. Новаго же завета книги се соуть . . . послани . . . Еврѣмь кдио . . .

s. 279, l. 98a . . . Nestorij (ak)nos (ko)u na Konstantin (k)grada. vь val (o)vska vь ro)u)ca-divizgo и жидовскаа смыслецаго . . .

s. 298. l. 99a . . . И повеаѣно выст(ь) кдиою вь акт(ь) свороу бивати. шт(ь) светаго праздника Паскы. доже до сконаваннiа шктем вьра мѣсеца.

s. 342, l. 115a-b: Правило. КД. Ниутоже свѣнь именованныхъ книгъ оу правилѣхъ вь цркви да не почитаютъ се вь име бож(ь) ствньхъ писанин. Се же соуть правила именованныхъ книги Ветхаго завета: Битик. Исходь. Левитикъ. Уисла. Вторы законь. Исусь Навгинь. Соудик. Роуф. Ц(ь)с(а)рьства уетыри. Паралипомена книги двок. Ишвь. Псалмьтырь. Соломоне книги петоры. Два на десете пророка книги: Исаниа. Икремниа. Икзекиль. Даниль. Товниа. Иудиф. Есфирь. Иездра кни-

ni knjige koje pravila ne propisaše, nego samo pomenute u pravilima Staroga i Novoga zaveta. A koje knjige su podobne za čitanje Staroga i Novoga zaveta. To su ove: Postanak sveta, Izlazak iz Egipta, Levitik, Brojevi, Drugi zakon, Isus Navin, Sudije, Rut, Jestira, Carstva – četiri, Paralipomena – dve knjige Jezdra – dve knjige, Psalama 150, priče Solomonove, Jeklizijast, Pisma nad pesmama, Jov, Dvanaest proroka, Isaija, Jeremija, Varuhov plač i poslanica, Jezekilj i Danilo.

A knjige Novoga zaveta su: . . . poslanica Jevrejima . . .

. . . Nestorija, episkopa Konstantingrada, koji veruje u čoveka i židovski razmišlja. . .

. . . I bi naređeno da jednom godišnje sabor biva, od svetog praznika Paske do kraja oktobra meseca.

Pravilo 24. Ništa osim imenovanih knjiga po pravilima (sc. kanonima) se ne uvažavaju u crkvi u ime Božastvenih pisama. A ovo su pravilima (sc. kanonima) imenovane knjige Staroga zaveta: Postanje, Izlazak, Levitik, Brojevi, Drugi zakon, Isus Navin, Sudije, Rut, Carstva – četiri, Paralipomena dve knjige, Jov, Psaltir, Solomonovih pet knjiga, Knjige dvanaest proroka: Isaija, Jeremija, Jezekilj, Danilo, Tovija, Judita, Jestira, dve knjige

гы двок. Новаго же завѣта . . .

s. 348, l. 117b: Правило АД. Ништоже иже въ Ип'понѣ сбора. не трѣбоукть исправлениа ни приложениа. нь тъкмо д(ь)нь Паскы въ врѣме сбора да знакть се.

s. 349, l. 117b. . . И рекоше не трѣбоукть съ сборъ ни исправлениа ни приложениа нь тъкмо да възвѣщакт' се д(ь)нь С(ве)тък Паскы. въ врѣме сбора иже бывакть въ Кархидонѣ. въ кии д(ь)нь котораго м(ѣ)сеца хошет' бити Паска. да ниѣци не съблазнет' се ѡ ники.

s. 351, l. 118b. Тлькь. Яще оубо и Господь нашъ по Вечери оученикомъ Паскоу прѣидать и таинѣ слоужбе наоучи к. нь по сборе. да възвѣщакть се д(ь)нь Паскы, въ Кархидонѣ сѣци цр(ь)к(ь)ви.

Тльк(ь). Еже по вса лѣта на сборѣ. иже бывакть въ Кархидонѣ сѣци цр(ь)к(ь)ви. д(ь)нь С(ве)тък Паскы проповѣдѣти и АД. ток правило сего сбора повелѣбакть. б(о)гословномуу гласоу . . .

s. 357, l. 120b. Правило НЯ. По вса лѣта на д(ь)нь бывающаго по вса лѣта сбора кже ксть прѣжде десети каландь септембра д(ь)нь С(ве)тък Паскы проповѣдѣти.

Тльк(ь). Въ различныхъ правилѣхъ сего сбора се повелѣно ксть. кже днь С(ве)тък Пасхы възвѣщати на сборѣ иже бывають по вса лѣта въ Африкии прѣжде десети каландь септембра. се же кст' въ двадесете прьвы августа.

Jezdrine. Od Novoga zaveta . . .

Pravilo 34. Ništa saboru u Iponu ne treba ispravljati ni dodavati, već samo to da se dan Svete Paske u vreme sabora (ob)zna(njuje).

. . . I rekoše da ovaj sabor ne treba ni da ispravlja ni da dodaje, već samo da se san Svete Paske obznanjuje u vreme sabora koji biva u Karhidonu, u koji dan, kojeg meseca će biti Pasha, da se neki o nju ne ogreše.

Tumačenje. Iako i Gospod naš po (tajnoj) Večeri učenicima predade Pasku i nauči ih tajnoj službi, ne treba da se objavljuje dan Paske u Karhidonskoj crkvi.

Tumačenje. To, da se svake godine na saboru koji biva u Karhidonskoj crkvi objavljuje dan Svete Paske, i 34. pravilo ovoga sabora propisuje bogoslovskom glasu . . .

Pravilo 51. Svake godine na saboru na dan kada biva sabor svake godine, to jest deset (dana) pre septembarskih kalanda,²⁸ oglašavan je dan Paske.

Tumačenje. U raznim pravilima ovoga sabora propisano je to da se dan Svete Pashe obznani na saboru koji svake godine biva u Afrikiji (Africi) desetog (dana) pre septembarskog kalanda, a to je dvadeset prvog avgusta.

²⁸Kaland označava prvi dan u mesecu koji potiče od rimskog naziva *Kalendae* ili *Calendae*. Zanimljivo je da je ovde doslovno primenjen rimski način izražavanja, tj. dies decimus ante Kalendas Septembris.

s. 380, l. 125a: Тавкѣи Цѣисари же дѣ-
жии соуть таковаа подати имъ. како
вѣрѣ соуще поборници. да не штиѣ кре-
тиѣи или штиѣи безъ ни ныхъ уловѣиѣи вы
вають. ибо и апо(сто)ль Павль. когда клеі
твами свѣѣи црше се безъ ни ни и Еврѣи
оубити ко въ цркви(и)и. воинскою си-
лою сиѣи кдино(о)у(ш)ни свѣѣи раздроуши

s. 405–406, l. 136a, 136b: Правило(о) РКѠ. И
рабѣи и свободенни. ни прѣжде шклевет-
таны ш нѣкыхъ неприклемыхъ людс-
кыхъ соудомъ и сковрахъ и Елани и
кретиѣи и Жидовинѣи. неприктни.

Тавкѣи Не подобакъ ... нашек вѣры уюжи
ди соуще како же се и Юдѣи и кретици и
Елани. таковни не приктни на шклевета і
ник или на послоушество на кинискоу(и)и
или на приуѣтника ...

Тавкѣи Никдино(о) же и шкет(ѣ)и хришти-
аномъ пришвенниа въ Жидомъ. Сего
ради оубо аще кто шврѣцетъ се тѣхъ
шпрѣсньки іадыи. или враче ихъ призы-
вак на цѣлбоу себѣ или мык се съ ними
въ бани или инако како присвак се к
нимъ. аще оубо ксть приуѣтникъ да из-
врѣжет се. аще же мирьскы уловѣиѣи
да штиѣи оуштит се.

s. 424, l. 142a,b: Правило. И. Понеже не моци
но дваци. кдиноюна всако лѣто да быва
ктъ шборъ. срѣдѣ Паскы и шктемвра мѣ(ѣ)-
се(и)ца.

s. 425, l. 14b: Правило. ІІ. Опрѣсньки и юдѣ-
исци штврѣжени. призывак же и враче ихъ
или мык се с ними штиѣи врѣжень.

s. 425–426, l. 143a: Тавкѣи. П(о)с(то)льс-

Tumačenje... A carevi su dužni, kao
pobornici vere, to da im daju, kako ne bi
od jeretika ili od izgrednika bile
nipodaštavane, jer i apostol Pavle je,
kada su se zaklinjali izgrednici Jevreji
da ga ubiju u crkvi, vojničkom silom
razrušio njihov jednodušni
dogovor.

Pravilo 129. Optužbe protiv ro-
ba i oslobođenog neprihvatljive
od javnog suda, ne primaju se ni za
lakrdijaša, ni za Jelina, ni za jeretika,
ni za Židova.

Tumačenje. Nepodobno je ... da (ljudi) tu-
di našoj veri, kao što su Judeji i jeretici i
Jelini – (učestvuju) u optuživanju ili u
svedočenju protiv episkopa ili protiv
sveštenog lica ....

Tumačenje. Nema nikakvog opšte-
nja hrišćana sa Židovima. Zbog toga, dak-
le, ko se nađe da jede njihove opresni-
ke ili poziva njihove vrače radi svog
lečenja ili se sa njima kupa u ba-
nji ili se nekako drugačije zblizava sa
njima – ako je, dakle, svešteno lice, da se
izvrgne a ako je mirjanin, da se
odluči.

Pravilo 8. Pošto nije moguće dvaput,
jednom svake godine da biva sabor između
Paske i oktobra meseca.

Pravilo 11. Opresnici judejski se odbacuju;
a ko i vrače njihove poziva, ili se s njima
kupa – da bude odbačen.

Tumačenje. Apostolsko peto pravilo ...

кок оубо петок правило... Рев(е) во
 б(о)ж(ь)ствны ап(о)к(то)ль: Вса въ
 славоу б(о)жню творите. Бес прѣтыка-
 нид боудете и Иудѣшмы и Икли-
 номь и црь(ь)кви б(о)жи. такоже и азъ
 въ сѣмь оугаждаю...

s. 439, l. 147b: Тльк(ь) Иудѣнскимь
 послѣдоюще швыуакмь въ Армѣн-
 сцѣи странѣ тькмо кдиньк же соуть
 шт(ь) с(в)ещениуьскаго чина въ причуть
 прикмлють.

s. 458 – ispod glavnog teksta: Тлькь...
 Тако оубо и Паскын прадъникъ вещьактъ
 прадъновати правило. Всоу нед(ѣ)лю...
 сего ради ни иподромьскихъ игрищъ въ
 Пасцѣ вь шен нед(ѣ)ли. кже кс(ть) до
 Антипаскы вьвати раздрѣшаетъ...

s. 472, l. 159b: Правило .УѠ. Еврѣнскы оу-
 бо нѣции въ с(в)етилицихъ вареть меса.
 Яще оубо кто семоу проститъ быти.
 или приметъ что шт(ь) нѣхъ, не
 презвѣтерь....

s. 462, l. 156a: Бл(а)говѣинномь во и смѣре-
 номь быти с(ь)номь Из(раи)левоь свеще
 нок наоувактъ слово...

s. 472, l. 159b: .УѠ. Еврѣнскы оубо нѣции въ
 с(в)етилицихъ вареть меса. Яще оубо кто
 семоу проститъ быти, или приметъ что
 шт(ь) нѣхъ, не презвѣтерь.

s. 481, l. 163a: Правило .И. Юврѣи рекше
 Жидовь, не под(о)вактъ прѣимати ни
 на шьщеник ни на мол(н)твоу ни въ
 црь(ь)ковь. Яще не гаветъ се истинно и

Jer, reče božastveni apostol:

Sve u slavu Božiju činite. Ne bu-
 dite na sablazan ni Judejima ni
 Jelinima ni Crkvi
 Božijoj, kao što i ja svima uga-
 đam....

Tumačenje. Sledeći judejske običaje, u
 Jermenskoj zemlji
 primaju u sveštenstvo samo one
 koji su iz svešteničkog reda
 (= društvenog sloja).

Tumačenje. . . .

Tako, dakle, i pravilo savetuje da praznik
 Paske praznujemo celu nedelju . . .

Zbog toga, dakle, ni hipodromske trke,
 da ne bivaju u sedmici Pashe što znači da
 dozvoljava da bivaju do Antipashe ...²⁹

Pravilo 99. Neki poput Jevreja
 peku meso u svetilištima. Ako
 neko to dozvoljava ili prima ne-
 što od njih – nije prezviter...

. . jer svešteno slovo poučava da
 pobožni i smerni budu sinovi Izrai-
 ljevi.. .

Pravilo 99. Neki poput Jevreja, peku meso
 u svetilištima. Ako ko, dakle, to dozvo-
 ljava, ili od njih nešto prima – nije
 prezviter.

Pravilo 8. Jevreje, to jest Židove
 ne treba primati ni na opštenje
 ni na molitvu ni u crkvu ako ne
 pokažu da se istinski i od

²⁹Antipash(k)a je naziv za prvu nedelju po Uskrsu, tj. Tominu nedelju.

ѡтѣ всего срьдѣца ѡбращающе се къ
правѣи нашей върѣ
s. 500, 169b Пепозѣзини Паскою раз-
вращають три съставы кдиносоудитнаго
Божьства

s. 558–559, l. 190a Икоже оубо яро-
стию на грѣхѣ ирити се. кротость же
къ злобѣ комь имѣти ѡбрѣцеть же
Давида храбра оубо въ браннѣхъ
добластехъ. кротка же и неподвижна
на възданихъ злоу врагомь таковы
Моисей с великою яростию на съ-
грѣшающекъ къ Богу оубо въставъ крот-
кою же доушею метакмаи на нь прѣ-
трынѣ какъ

s. 560, l. 190b Множицею же потрѣ-
бнѣи ксть намь ѡбразъ пророка прѣце-
ниа икоже Давидоу съгрѣшившоу.
не ѡ себѣ наведе клетвоу ѡ соуджениа.
нь инѣмь лицею се створи въ. самого то-
го свокмоу грѣхоу соудню посади . . .

s. 564, 565, l. 192a, 192b Ѣтѣ третїаго
цѣсарьства Хотен быти икрѣи на-
павнаше злата роуцѣ Икровоаман. и
бываше икрѣи. и бысть се на грѣхъ и на
скроушеник и на погивѣль домоу Ик-
ровоамлю.

Ѣтѣ четврѣтаго цѣсарьства.

Рече Јелисѣи къ Гижзїи: Нѣниа прикъ-
лси сребро Нек||аново и ризы. нь и про-
каза кго прилѣпить се и тебѣ и къ сѣ-
мени твоюмоу въ вѣкы.

Ѣтѣ пророка Исаник. тькова-
ник Великаго Василиа. Никтоже вл(а)-
г(о)д(ѣ)ти Б(о)жик да не продасть.

sveg srca obraćaju našoj
pravoj veri.

Pepuzini . . . Pasku izopaćuju;
tri sastava jednobitnog Božastva ...

.... (ko se) jarošču protiv greha
gnevi a prema ljudima krotost da ima
naći će Davida hrabra u ratnim
podvizima, a krotkog i nepokoleb-
ljivog u uzvraćanju zla
neprijateljima. Takav je i
Mojsije koji s velikim gnevom usta
protiv sagrešitelja prema
Bogu, a krotkom dušom podnese
udarce protiv sebe.

...A mnogo puta potreban nam je
prorokov način ukora koji Davidu, kad
je zgrešio, nije iz sebe naneo kletvu,
već učinivši to
preko drugog lica, njega samog posadio
za sudiju svome grehu . . .

Iz Treće (knjige) carstva.. Onaj ko je
želeo da postane jerej punio je novcem
ruke Jerovoamove i postajao je jerej,
a to beše na greh i na istrebljenje i na
pogibelj Doma
Jerovoamova.

Iz Četvrte (knjige) carstva.

Reče Jelisej Gijeziju: „Sad si primio sre-
bro Nejemanova i rize, ali će se i guba
njegova pilepiti za tebe i za seme tvoje
doveka”.

Vasilija Velikog tumačenje iz (knjige)
proroka Isaije. Niko da ne proda blagodat
Božiju, „jer – reče – zabadava primiste,

ТОУНЕ БО РЕЧЕ ПРИЕСТЕ ТОУНЕ ДАДИТЕ
 s. 575, l. 196a: А. Великаго Анастасија
 s. 576, l. 196a, 196b: Тогожде ш оузако-
 неныхъ книгахъ шт(ь) деветаго послаі
 ния празднѣиичьнаго. Ветьхаго за-
 вѣта книги. К. и двок. кликоже въ
 Юденхъ словъ въ граматѣ: Бытик.
 Исходь. Левитикъ. Уисла. Вторы законъ.
 Ёсоуць Навгинь. Соудик. Роуѣъ.
 Цѣсарѣтва четири || книги двок. Па-
 ралипомена двок въ кдинѣхъ книгахъ.
 Јездра двок въ кдинѣхъ книгахъ. Псалъ-
 ми. Притче. Јеклисиастъ. Пѣсни пѣс-
 немъ. Ишвъ. Пророка два на десете книги
 кдины, и потом Исаија, и Јеремия с
 Вароухоуь. Плачь и посланик прор(о)уь-
 снок. Икзекиль. Даниль.
 .....Книгы сик не оуставлены оубо въ
 правилѣхъ. почитаемы же соут: Прѣмоу-
 дрость Соломона. Прѣмоудрость Сира-
 хова. Јесѣирь. Иудиѣъ. Товија. нарицак-
 мок оученик Іп(о)с(то)льско и Пастырь.
 s. 577, 578, l. 197a: АВ. Светаго Григория
 Б(о)гословца шт(ь) словесъ ш тѣхъже
 книгахъ. Прьвык Бытик и потом Исходь
 и Левитикъ. к семоу Уисла и потомъ
 Вторы законъ. и потомъ Ёсоуць. и соу-
 дик. Роуѣъ осмык. деветык же и десе-
 тык кныгы дѣланиа цѣсарѣскага, и
 Паралипомена, послѣди же Јездроу и
 маши. Стиховнык же петоры, шт(ь)
 нихъ же прьвыи Ишвъ. и по семь Д(а)-
 в(и)д и трок Соломоне. Јеклисиастъ.
 Пѣсни пкснемъ и Притче, и Плачь тако-
 же д(о)уѣа прор(о)уьска, въ кдинѣхъ
 оубо соутъ писаникмъ два на десете:

zabadava dajte”.

30. Velikoga Atanasija ....

Istoga iz Devete poslanice o ozakonjenim knjigama.

Stari zavet ima 22 knjige koliko i slova u gramatici kod Judeja:

Postanje, Izlazak, Levitik, Brojevi, Drugi zakon, Isus Navin, Sudije, Rut, Carstva četiri – dve

knjige, Paralipomena – dve u jednoj knjizi, Jezdra – dve u jednoj

knjizi, Psalmi, Priče, Jekslisijast, Pesma nad pesmama, Jov, Proroka dvanaest – jedna knjiga,

a zatim Isaija i Jeremija s Varuhom, Plač i Proročko pismo

Jezekilj, Danilo.

A ove knjige nisu ozakonjene u pravilima ali se poštuju: Premudrost

Solomonova, Premudrost Sirahova, Jestira, Judita, Tovija, zvano

Apostolsko učenje i Pastir.

32. Iz beseda svetoga Grigorija Bogoslova o istim knjigama.

Prva – Postanje, a potom Izlazak, i Levitik uz to Brojevi a potom

Drugi zakon, i potom Isus, i Sudije; Rut osma a deveta i deseta knjiga

– dela Carstva i Paralipomena. A na kraju imaš Jezdru. Stihovnih,

pak pet, od kojih je prva Jov, potom David tri Solomonove, Jekslisijast, Pesma nad pesmama, Priče i

Plač, takođe proročkoga duha. U jednom spisu su dakle dvanaestorica: Osije, Amos i treći Mihej, a

Osije, Amos i treći Mihej, a

Osije, Amos i treći Mihej, a

Осик. Амось же и Михаѣ третїи. к сямь же Ишнѣ и потомь Ишна и Авдїа. На оум же. Амбакоумь и Софонїа. Пггѣи. и потомь Захарїа и Малахїа. Іудїини оубо и вторы Исанны. и потомь позваннїк Икремїа из млада. и по семь Іезекїлѣ и Данилѣ яко благогодѣть. Ветхаго оубо завѣта положихъ двадесете и двок книгы. . . . .
Свет(а)го Амфилохїа к Селеоукоу штѣхъде книгѣхъ. || Ветхаго завѣта книгы Бытїи. и потомь Исходъ. Левїткѣ же срьднїк книгы имашїи. нїхъ же Унса и потомь Втори законъ. к сямь же Ісосу Навгїнїна приложи. и соудїи. и потомь Роуѣ. и Цѣсарь(ь)ства же четыры. Паралїпомена же книгы двок. к сямь же Іездра книгы прьвык и вторые. Петоры кни||гы рекоу: вѣнчанаго подвїгы разлїчныхъ страстїи Ишва. а псалмьскык же книгы прилежнок доушамь исцѣленїк. Речешї же и Соїломона моудраго прїтѣвѣ. Іеканїстѣ. и Пѣснї пѣс(не)мъ. К сямь же приложи пророка два на десете: Осїю прьваго и потомь Амоса втораго. Миїхѣа. Ишнїа. Авдїю. и Товїю. Ишноу шбразь трїд(ь)невнїк страстїи. Наоумѣ же понїхъ. и Амбакоумѣ и потомь деветаго Софонїа. и Пггѣа же и Захарїю: двоименїтаго же анг(е)ла Малахїю. Съ нїми же вѣдан пророкы четыры: дрьзаго и великаго Исанїю. и Іеремїю оумиленаго и танвѣннїка Іезекїла. послѣдїнаго же Данила. К сямь же прилагають Іесфирь.

uz ove Joil i potom Jona i Avdija, pa Naum, Avakum i Sofonija, Agej i potom Zaharija i Malahija. Jedna i druga dakle, Isaijina, i potom iz detinjstva pozvan Jeremija, i za ovim Jezekilj i Danilo kao blagodat. Starog zaveta, dakle, priložih dvadest i dve knjige. Svetoga Amfilohija Seleuku o tim istim knjigama. Knjige Staroga zaveta: Postanje, potom Izlazak, a knjigu Levitik imaš u sredini. Posle njih Brojevi, pa potom i Drugi zakon, a uz njih priloži Isusa Navina i Sudije, te potom Rut i Četiri Carstva. A Paralipomena dve knjige, i uz ove Jezdra – prva i druga knjiga. Posle navodim pet stihovnih knjiga Jova, a ovenčanog podvizima raznih stradanja, a psalamske knjige su brižno isceljenje duša. Reći ćeš svakako i Priče mudroga Solomona, Jeklijast i Pesmu nad pesmama. Njima dodaj dvanaest proroka: prvoga Osiju, a potom Amosa drugog, Miheja, Joila, Avdiju i Toviju, Jonu – sliku trodnevnog stradanja, a posle njih Nauma i Avakuma te potom devetog Sofonija, i Ageja, opet i Zahariju, dvoimenitog anđela Malahiju. Sa njima znaj i četiri proroka: smelog i velikog Isaiju i umilnog Jeremiju i tajnika Jezekilja, a poslednjega Danila. Ovima neki pridodaju i Jestiru.

s. 580, l. 196a–197b: Павла
посланикъ . . . . . къ Іеврѣѡмъ кдино

s. 581, l. 198a: Правило Л. Аще кто
Хри(сто)вы вѣры шть(ь)врьгъ се выс(тъ)
Июдѣи, или идолослужитель,
или манихѣи, или нѣкыи таковыи бе-
зъбожидъ шбразъ възлюбивъ, и потомъ
зазрѣвъ себѣ и познавъ се, аще шбра-
титъ се, врѣме имать на покаианик, вса
лѣта живота свогго.

s. 586, l. 200a. Правило И. Въ С(ве)тоую
Пасхоу, рекше въ д(ь)ни стр(а)стнык не-
д(ѣ)ле, кже гл(а)голетъ се Великаа процага
нед(ѣ)ла до Вьскр(ь)с(е)нииа, ток бо нед(ѣ) -
ле гл(а)голють се д(ь)ник, дъник Паскы, въ
тыи д(ь)ни аще родить жена да вкоуша -
еть по силѣ клико можеть и пице и масла
и вина.

Правило І. Иже до конца шт(ь) болѣзни
изнемогъ, въ д(ь)ни С(ве)тык Паскы да
пастъ масло и да пиктъ вино.

s. 603, l. 206a. Еже привещати се шпрѣснькы
Ветхык жрѣтвы привещеник ксть, а не Но-
ваго завѣта, а не шпрѣснькы во Х(ри)с(т)ъ
нъ хлѣбъ прикмъ бл(а)г(о)с(ло)ви и рече:
Примѣте и гадите . . . .

s. 604, l. 206a і b: Законъ же клико гл(а)голетъ
соуцимъ въ Законѣ гл(а)голетъ ветхата
мимондоше, и се быше вса нова. Хотещен
гасты шпрѣснькы, понеж гл(а)голють
такъ и Х(ри)с(т)ъ гаде, да и шврѣжоутъ се,
понеже и Х(ри)с(т)ъ шврѣзда се. Нъ въпиктъ
Павль: Язь Павль г(а)голю вамъ: Аще шв-
рѣжете се Х(ри)с(т)ъ вамъ ничтоже пол-
зоуктъ. Идѣже гавѣ ксть, тако прѣжде
законнык Паскы вечера выс(тъ) Х(ри)с(то)-

Apostola Pavla

Poslanica Jevrejima – jedna.

Pravilo 1. Ko odrekavši se Hri-
stove vere postane
Judej, ili idoloslužitelj ili
manihej, ili neki takav vid bezbo-
žja zavoli i potom se preko-
revši i preispitavši sebe obra-
ti, ima vreme za pokajanje sve
godine svoga života.

Pravilo 8. U Svetu Pashu, odnosno u da-
ne Strasne nedelje koja se zove Velika, po-
slednja nedelja do Vaskrsenja, jer se dani
te nedelje zovu dani Paske, ako žena u
te dane rodi, da prema snazi jede
koliko može i hrane i masla i
vina.

Pravilo 10. Onaj ko je sasvim iznemogao
od bolesti [i] u dane Svete Paske da jede
maslo (ulje?) i da pije vino.

Pričešće opresnikom jeste pričešće Stare
žrtve a ne Novoga zaveta. Jer Hristos pri-
mivši ne opresnik, nego hleb, blagoslovi
i reče:

Primite i jedite . . .

. . . A zakon sve što govori, govori onima
u Zakonu: Staro prođe i evo, sve novo
postade. A koji jedu opresnike, jer govore
da je i Hristos jeo, hoće i
da se obrežu, jer se i Hristos obrezao. Ali
Pavle uzvikuje: Ja Pavle kažem vam: Ako
se obrežete, Hristos vam neće
koristiti.

Pri tom je očigledno da je pre zakonske
Paske bila Hristova večera, jer jevanđe-

ва. рече(и) бо квангеланствъ Ивань Ведоше
 (с)оу(с)а(и) вт(и) Каниафи въ прѣторь. да не
 усквернеть се нь да идеть Паскоу. Прѣж
 де же законъ нык Паскы не бѣ в законено
 асти шпрѣсенъкъ

s. 604, l. 206b: Левнта архипи(и)ск(о)у -
 на бабгарскаго вт(и) третик посланик
 вт(и) хъжде ш шпрѣсницѣхъ. вт(и) прѣ-
 ваго посланіа. Иже соу(с)боты съ шпрѣсенъ-
 къ хранеце и глаголюще хри(и)стианы
 быти. ни Жидове ни хри(и)стиане чисты
 соу(с)ть. под(о)бни соу(с)це кожи рыси . . .

s. 606, l. 207a. . . Ты же ни понѣ словесы
 бывающаго покаиани хоу(с)еши прикти. и
 паче великаго шного слыша Мосѣа не праі
 здѣлно нь zelo прилежно козлица ш грѣсѣ
 вт(и) архикрѣа Прона вызискавша іавла -
 ше бо исповѣданник всакы д(о)у(с)ше съгрѣ -
 шыше. Тѣм же и прощениа полоу(с)ахю . . .

s. 607, l. 207a. . . Ико приношеник прино -
 симок кмоу. іакоже и Мосии срьсти
 козле. кжк ксть всего хоу(с)де. съ багромъ
 ч(и)стнымыи и съ златомъ и съ инѣми . . .

s. 609, l. 208a. . . прикмакть Богъ и оу(с)та по
 Діав(и)доу глаголющамъ: Съгрѣшихъ
 Господоу мо(с)моу . . .

Смотри же и великаго Мосѣа. паче же
 Б(о)га имъ законъ полагающа

s. 706, l. 243a: (С)т(и) ветвьток грани
 новыхъ заповѣднн. глав(а) 7. Ико аще
 Жидовинъ хоте оубѣжати иѣко(к)к ви -
 ны. или дльгоу. въсхоу(с)еть хри(и)стианъ
 быти. не под(о)бакть кго прикти. дон -
 дѣже неповинъ нь іавить се и дльгоу
 извоу(с)детъ.

s. 707, l. 243b. Седмок грани глав(а) 1.

list Jovan reče: Povedoše Isusa
 od Kajafe u pretor ne da se ne bi oskrna-
 vili, već da bi jeli Pasku. Pre
 zakonske Paske nije ozakonjeno jesti
 opresnike.

Iz prve poslanice bugarskog arhi-
 episkopa Leonta o istim opresnicima.
 Oni koji subotom drže (sc. praznuju) sa
 opresnicima i govore da su hrišćani,
 niti su Židovi niti čisti hriš-
 ćani; slični su koži risa . . .

A ti ni rečima ispoljeno pokajanje (nećeš)
 da prihvatiš, čuvši čak i onog velikog Moj -
 sija, koji je ne uzaludno, već vrlo priljež-
 no, zbog greha zatražio jare od arhijereja
 Arona, jer otkrivaše ispovedanje svake
 duše koja je sagrešila. Stoga i dobijahu
 oproštaj.

. . . kao prinošenje Njemu prineto, kao i
 Mojsije – kostret kozju od svega huđu,
 sa porfirom skupocenom, i sa zlatom
 i sa ostalim.

. . . prima Bog i usta koja po
 Davidu govore: Sagreših
 Gospodu mojemu. . .

Pogledaj i velikog Mojsija a prvenstveno
 Boga koji je preko njega zakon položio
 Iz Četvrte grane novela,
 glava 7.

Ako Židov hoteći da pobegne od neke
 krivice ili duga, ushtedne da bude
 hrišćanin, ne treba ga primiti
 dok se ne pokaže da je nevin i
 dok ne izmiri dug.

Sedme grane, glava 1. I šesta od-

И шестага заповѣдь повелѣвактъ како
 праздьни соуть иже прѣжде Паскы
 седмь дьинни и седмь дьинни по Пасцѣ,
 и дьинь Христова Рождьства ...
 s. 707–708, l. 243b–244a. Въ пет на десете
 дьинни иже соуть прѣжде Паскы и по
 Пасцѣ, ни людьскыи дългъ ни шсобныи не
 истезактъ се. ... Осмага же заповѣдь ток
 же грани, глава двадесете петага, рече, ка
 ко и въ четыри десете дьинни Сиветаго поста
 и въ дьинь Сиветыхъ Паскы, разбонници
 моу||ветъ се ш немже и свѣдѣтеле реши
 подобно паче же всѣхъ Исаврїи. Третиа же
 заповѣдь ветвьток грани, прьвыхъ книгъ
 Свитка рече како въ дьини Паскы никтоже
 затварактъ се въ тьмници ни сvezактъ
 се тькмо: прѣлюбодѣи, и блоудникъ и
 всхыщаки дѣв(и)цоу, и гробны тать, и
 штправникъ, и коукъ пѣрперы таниѣи
 оубинца, и моучитель ...
 s. 709, l. 244a: ... Рече же въ книгахъ прьвыхъ
 заповѣдь вторага и третиага на десете,
 како Жидове въ соуботоу и въ инык ихъ
 праздьники, ни пльтьскыхъ работу
 не твореть.....

PO FOTOTIPSKOM IZDANJU

l. 255b: Моужи римсции клици же к
 намъ придосте, и клици же въ градѣхъ
 нашихъ живете вѣдите како вамъ вѣр
 номь соущемь и шт Х(ри)ст(а) позва
 номь, ни что же шбце съ юдѣискыми
 вет хымь шбичаи дрѣвле добрѣ левги
 тьцѣи слоужбѣ ихъ штриновенѣ шт
 Б(ог)а и прѣжде пришьствиа словоу
 такоже впиють иже на неясно прори-

redba naređuje da su neradni: sedam dana
 pre Paske i sedam dana posle Paske
 i dan Hristova Roždestva ...

U petnaest dana pre
 Paske i po Paski, ni
 javni ni privatni dug se ne potražuje. ...
 A osma odredba te iste grane, glava dva
 deset peta reče da se i u četrdeset dana
 Svetog posta, i u dan Svete Paske razboj
 nici stavljaju na muke a pre svega Isavrij
 ci, za šta treba navesti i svedoke. A treća
 odredba četvrte grane prve knjige Svitka
 reče da se u dane Paske niko ne zatvara u
 tamnicu, niti vezuje, osim: preljubnik i
 bludnik, i otmičar devojke,
 grobokradica i trovač, i onaj ko tajno
 kuje perpere,
 ubica i mučitelj...

A u knjizi prvoj reče odredba druga i
 trinaesta da Židovi u subotu
 i u druge njihove praznike
 ni oko tela se ne trude ...

Muževi rimski koji k na
 ma dođoste, i koji živite u našim
 gradovima, znajte da vama ako ste
 pravi vernici i od Hrista pozva
 ni nemate ništa zajedničko sa ju
 dejskim starim običajima; levit
 ske službe su odgurnute od
 Boga i pre dolaska Slova (sc. Jevandelja?)
 kao što govore oni koji nejasno proriču,

цавшие ни единого вамъ общенна якоже рече но вистъ(ь) Сынномъ соущемъ свѣтоу и дѣли и свобожьшимъ се вт сѣни закона. и тѣмъ и кце вт тмѣ сѣни сѣдецемъ Июдѣмъ слѣдовати. творецимъ во вамъ идоущемъ си хъ шпрѣснькы и постецимъ се въ соуботы

l. 256a: Иакоже Петръ врховнии рече: Благоудеть вамъ и миръ оумножить се въ разоумѣ Богда (Ісуса) Христа Господа нашего. и по малѣ да си хъ ради боудете шпрѣснькы Божіа кст(ь)ства. не тѣста же прѣсна Богодоубиць. Божик же кст(ь)ство кто аще и речеть коли Господь сын помыслоу прѣсно и мртво тѣсто июдѣнское. кже вы въ жрѣткоу Богови приносите . . .

l. 257b–258a. Рече бо аще котори кпн(скоу)мъ или презвутерь или дпаконь или всакы свещени||уьскаго виноу постить се съ Июдѣи или празноууть с нимі или прикмлетъ вт нихъ празника четь рекше шпрѣснькы или что таково да извржеть се. мирскыи же чл(о)вѣжъ да втлоуунть се. Аще же глаголете: Не прикмлемъ си хъ вт Июдѣи. нь въ домоу творимъ что ксть се. Аще оубо вт шпѣхъ въземлемы. аще же въ домоу творимъ шпрѣснькыи соуть . . .

l. 323b: Аще Жидовинъ хр(и)стїанина раба имы и шбрѣжеть к го. да вт(ь)скоууть кмоу главоу.

l. 358b: . . . иже Хр(и)ст(о)у рече съ законоу быти на н(е)в(е)сѣхъ

nijedno obećanje vam se neće ispuniti, što je rekao Sin onima koji su u svetlosti i danu oslobođenima od senke zakona; ni njima ni onima koji u tami senke sede i Judeje slede, tvoreći vama koji jedete njihove opresnike i postite u subotu. . .

Kao što Petar vrhovni reče: Blagodet i mir vi ste umnožili razumevši Boga Isusa Hrista Gospoda našega i uskoro ćete radi toga postati učesnici Božje prirode, a ne radi presnoga testa Bogoubitca. A Božju prirodu ako neko kaže ili pomisli da je Gospod presno i mrtvo testo judejsko, koje vi Bogu kao žrtvu prinosite . . .

I reče da ako neki episkop ili prezviter ili đakon ili bilo ko ako ima sveštениčki čin posti ili praznuje sa Judejima ili od njih primi praznični dar to jest opresnike ili nešto slično, neka se izvrgne, a mirjanin da se odluči. A ako kažete:

Ne primamo to od Judeja, nego to sami pravimo u kući, šta je to? Ako, naime, od njih uzmemo, ako i u kući pravimo, opresnici su . . .

... ako Židov ima roba hrišćanina i obreže ga, da mu se odseče glava.

...koji Hristu reče ovaj zakon neka bude na nebu i Svetom

и С(ВЕИТ(О)МОУ
 Д(ЮУ)ХОУ. вьшьдьша же Х(ри)СТ(а) вь П-
 дама прьвок глаголють и паки по
 врѣмени шблѣкша се вь того адама
 рѣче: Сьвршити сего вьплтьсцѣмь к-
 го пришьствии Июдѣи же соущек се Ю-
 в(а)нгклиа дръжеть пльтоаденниа
 гноушают се . . . .

I. 362b: . . . . Пвдичане раскола и неавле-
 ник. не кретици же оубо. си прѣвываник
 оубо и житик благовини но имоуще. ра-
 вноу же вѣроу имѣють по всемоу тако
 съборнаа цр(ь)к(и)множанше шт нихъ
 вь монастырихъ живоуть и сь всѣми не
 молет се и пауче вь таинѣ молитвь дръ-
 жет се до сытості роугають се глаго-
 люще на наше кп(и)с(коу)пы богать, и
 ины инако шклеветающе. Паскоу тво-
 реть шсобно сь Июдѣи, имѣють же не-
 вѣждьствьно нѣ что любо приво. . . .

I. 373b: . . . . женам же быти с ними бес-
 трастьно и пометати имь храмы и вса-
 ьскы оугаждати рече Июдѣкм же и
 крстианомь вьдрвь мѣсто шгневи по
 дложеном быти. Самараном же рече
 сметик износити и говна ихъ из раа
 кидати тако да не вьсмрдит се . . . .

I. 374a: . . . . и утоуцихъ сик х(р)и(с)тиа-
 ны по дрѣвнemoу шбиваю горко моуче-
 ще Июдѣи же и в(о)гоненависть ни къ
 смышленик тако бо рѣше шт старьць
 нѣции тако сицѣ прозеве такова кресь
 тако на Тиверидѣ бѣше нѣто и несе
 юдѣискык вѣры . . . .

Duhu a Hristu

koji je ušao u Adama = čo-
 veka, najpre su rekli privremeno
 presvučenog u čoveka reče: Neka
 se izvrši njegov ovaploćen dola-
 zak, a Judeji koji se drže Jevande-
 lja gnušaju se jedenja mesa?

. . . Anđeli raskola i nejavljeni, ne
 samo jeretici, oni i prebivanje
 i život blagotvoran imajući, ima-
 ju i jednaku veru u svemu kao sa-
 borna crkva, mnogi od njih u mana-
 stirima žive i uopšte se
 ne mole nego drže tajne moli-
 tve i rugaju se do mile volje
 našim episkopima govoreći da su
 bogati i inače ih kleveću, Pasku tvore
 (=slave) odvojeno, sa Judejima, ima-
 ju nepoznavanje . . . .

. . . a žene da budu s njima bestrasno
 i da im čiste hramove i svakojako
 ugađaju Judejima reče a i hrišća-
 nima mesto ognja podloženog
 biti, a Samarjanima reče da izno-
 se smeće i govna njihova i iz raja
 bacaju da se ne usmrde . . . .

. . . i poštujući ovo hrišćani su se
 po starom običaju teško mučili.
 A Judeji i pakosnici izmišljahu da
 tako rekoše neki od staraca da izniče takva
 lepota (krasota) da na Tiverijadi beše
 mnoštvo (sc. pripadnika) judejske vere...

l. 374b: каковь же конць злобы сик оу-
читель все скверньны Жидовинь прик
прѣстоуити и ѣсть праведно ...

l. 380b: привидѣник же твораше
родоу самараньскоу гагаголе себе бы-
ти великоу силу Божию и съвѣше
съвѣдшоу штыца глаголаше себе Са-
мараномь. Иудѣи же глаголаше
быти себе сына мучена оубо шт ни хъ
не пострадаша

l. 381a: Тѣм же и ницини нарица-
ють се бо и шт Еврѣи именують се и
виѣки нь и привидѣникмь быти мловѣ-
ка Господя гагаголють ...

l. 381b: ... сициѣ гагаголюцие въ име
невѣдома (С)тыца всѣхъ, и въ истину
Маттерь всѣхъ, и въ свѣдшаго на
Сына, и крѣискага же имена на прирѣю
ть паве на оустрашеник крѣщакмымь ...

l. 383b: ... таковык мръзости м
презвутерь иже прѣжде кро быв -
шаго оучителя соуктиѣшинами прѣвѣ-
зде соуксловше съ Иудѣи празноукть

l. 356b: Юденство.

IZVODI IZ SINTAGME

s. 7. (С) правнаѣхъ светѣихъ апостоль.
... Семоу и кже къ Евреомь посланїа, к-
же въ еллинскыи еззыкь прѣложити на ве-
(ло положише, много бо сроднок и wi
бок имать сїе шбраза и науертанїа
словесъ оноговыхъ ...

A kakav je kraj zlobe ove učitelj svepogu-
bni Židovin primajući prestopiti nije
pravedno?

... da će biti velika sila Božija i
da će Samarjani govoriti
sa Ocem koji je s više
(=sa visine, odozgo?) sišao, a Judejima
govorahu da će mučiti Sina koji od njih
(sc. Samarjana)
ne postrada.?

Zato Jevreji siromašne i
nazivaju okrivljenima jer im se
prividalo i govore da je Gospod
čovjek ...

...tako govoreći u ime neznanoga
Oca svih, zaista
Majku svih koji je sišao na
Sina, i jevrejska imena daju
radi zastrašivanja krštenih. ?

...takvu mržnju sveštenik
koji prethodnoga učitelja sujet-
nim praznorečjem povezuje
sa Judejima praznuje.

Judejstvo je jedna od četiri majke jeresi
(uz: Varvarstvo, Skitstvo, Jelinstvo).

s. 4. O pravilima svetih apostola.³⁰
... A k tome su naredili i da se
poslanica Jevrejima prevede na jeli-
nski jezik, a ima mnogo srodnog i za-
jedničkog u oblicima njegovih
reči...

³⁰Sintagma.

s. 25. О иже во Фотїи съборѣ

Съи свещенныхъ съборъ по божь-
ствныхъ апостолѣхъ. иже лѣта чинь
сповѣданъ бысть. и сїе соуть събранїа
вины и се еже књиждо правила издасть
и еже особь отъ дивныхъ пакы моу-
жїи нѣци съписаше. понже бо отъ кзыкь
въкоупѣ Іоудѣи множество. къ иже
паче оума и слова плѣтскомоу Бога сло-
ва смотренїю отъ прѣлести дїаволк и
моуиства отстоупивше. . . .

s. 31, 32. ВЕТХОЮ ДЕСЕТОСЛОВІЕ СЪТЪ
ЛЕВИТИКА³¹

. . . . Глаголы сїе глагола Господь
къ в семоу нашемуу съи моу на горѣ
отъ срѣди огниа. тма. мракъ. мъгла
гласъ великъ. и не приложи. и написа сїи
на двѣю скрижалїи. рече Моуси. камен-
ныхъ и дасть ми.

s. 34. Начело вѣдѣї състава.

А. О крщающїихъ се отъ Іоудеи.
(V. str. 126?)

s. 52. НАЧЕЛО А: състава

Глава А.

Словеснок.

. . . . сїирѣчь. аще кто иже въ Христа от-
врьгъ се въры къ Іоудѣиствоу или идо-
лослоуженїю или манихѣнствоу прѣв-
рати се . . . .

s. 54. О кже страха ради отврьгшїихъ
се клирикь.

s. 16. O Fotijevom saboru.

Ovaj sveti sabor bio je po bo-
žanskim apostolima održan od-
redene godine, a ovde su sadržane
sve krivice i sva pravila koja su
izdata a koja posebno divni neki
muževi napisаше budući da okup-
ljeno mnoštvo Jevrejskoga naroda
koje osobito umom i rečima utelo-
vljenog Boga odstupiše od davo-
lje prevare i mučiteljstva . . .

s. 20. DESET BOŽJIH ZAPOVESTI
IZ KNJIGE LEVITSKE

. . . . Mojsije reče: Gospod je grom-
kim glasom iz sredine ognja, tame,
mraka i magle izgovorio sve ove
reči celom narodu našem na Gori,
i ne izmeni ih, nego napisa na
dve kamene tablice i dade mi.⁴¹

POČETAK slova V.

4. O Judejima koji se krštavaju.

s. 34. POČETAK slova A.

Glava 1.

Razumnost.

...to jest, ako se neko odrekao vere
u Hrista i vratio se judejstvu ili
služenju idolima i manijehstvu . . .

s. 35. . . O kliricima koji su se iz straha
odrekli (Hrista).

³¹Новаковић, *Синтагмат*, стр. 32.

Апостолскоє ЗВ

О иже оубо страхомъ вѣды изнадъ шїихъ клирикъ ЗВ светыхъ апостолю правило аште кы рече. клирикъ страха ради чловѣка Юуденна которого. или Елиина. или еретика. аште оубо Христова отврѣжетъ се имена. вѣсачьскы да отврѣжетъ се . . .

s. 57.

Нисскаго .А

Нисскыи же великыи Григорїе въ прьвомъ правилѣ. иже волкю. рече. таже въ Господа нашего І(со)у(са) Христа отврѣгъ се вѣры. и іоудѣнствоу или идолослоуженїю или манихенствоу или иномоу кокмоу шть иже безъ божіа видовомъ соуштіимъ многымъ приложивъ се. таже захрѣвъ себе. покаанїа истезаема ксть вѣме живота кго съпротезаемаго. . . .

s. 64.

Глава .В.

О срѣдницехъ.

Тижде срѣдници тако Пасхоу праздноующе не раздрѣшати нь постиги волетъ. такоже въ срѣдоу мыни. Іоудеомъ и въ семь подобеце се. иже по Пасцѣ опрѣснькы и порѣнце падоуштихъ.

s. 75. Апостолско .М. . МС. . ЗД.

Шестьдесеток же и четврток въходештаго клирика или людина въ сын мице іоуденско или еретичько молитви дѣла. ового оубо измѣтакъ ового же отлоуцакъ .: кое во съгласїе. рече. Христовы

Апостолско 62. (правило).

O onim kliricima koji su otpali zbog velikoga straha, 62. pravilo svetih apostola kaže: ako se klirik radi straha ljudskoga od nekog Jevrejina, ili Jelina, ili jeretika odrekne Hristova imena svakako. . . da bude odbačen (sc. od Crkve) . . .

s. 38. (Grigorija) Niskoga 1.

A veliki Grigorije Niski u prvom pravilu kaže: ko se voljno odrekao vere u Gospoda našega Isusa Hrista i priklonio se judejstvu, ili idoloslužanju, ili manihejstvu, ili kome drugom ko je suštinskim vidom bezbožan, taj je, pokudevši sebe, protegao kajanje na celo vreme svoga života . . .

s. 43. Glava 2.

O srednicima (tetraditima).³²

Oni srednici kada praznuju Pashu ne razrešavaju se posta, nego poste sredom kao i mi; Judejima su i po tome nalik, što posle Pashе jedu opresnike i gorke trave. s. 51. Apostolsko 40, 46, 64. (правило).

Šezdeset četvrto: klirika ili običnog čoveka koji uđe u jevrejski ili jeretičko zborište (=hram) radi molitve, jednoga izbaciti a drugog odlučiti. Kakvo je saglasje, reče,

³²Синтагмат, 43.

къ Веліароу. каа же ли чєсть вѣр номоу съ невѣрымь?

s. 76. Лаодикійскаго . . . . . АЗ.

Тридєсеток же и сед мох ниже іаже отъ іоуден или еретикъ послакмаа празднї і ст внаа прикмати, или съпразновати симь попоуцають.

s. 82. Анкір скаго .ЗІ.

Сед мох же на десете сєго прокаженныхъ сихъ именовкты: сице бо моуисєевъ законъ нечистык и осквєрнки нык нарицашє: . . .

s. 109. Глава .SІ.

О иже въ нечистотѣ женамь . . . евренскихъ бо жены . се страждоуште въ особномь мѣстѣ сѣдеште безмалствоу ють. дои деже дьнык прѣидоуть сед мь. и месєунок прѣстанет теуеник; нь оубо иже нына таковык соуть не іако жрѣты вника въ н же древак симь попущенно бѣ вьходити. нь и храма и иже прѣдъ храмомь мѣста изганяють се.

s. 126. Вѣдѣ съставоу. Глава .Д.

О крышакмыихъ отъ іоуден.

Събора .З. го .И.

О жестоковїинномь же и не обрѣзанномь срьдцемь родѣ іоуденскомь сице иже .З.го събора осмое вѣсть правило іште бо кто ихъ. рече. отъ чиста срьдца христїанство изволить. и нам отъ в сєго

Hrista sa Veliarom. Kakva je čast vernome da bude sa nevernim.³³

s. 51. Laodikijskoga . . . . . 37. (pravilo).³⁴

Trideset sedmo ne dozvoljava ni da se od Judeja ili od jeretika poslane praznične ponude primaju ni da se sa njima slavi.

s. 57. Ankirskoga 17. (pravilo).³⁵

Njegovo sedamnaesto ove naziva prokaženima, a tako je Mojsijev zakon nazivao nečiste i opoganjene i . . .

s. 77–78. Glava 16

O nečistim ženama.³⁶ . . . .

. . . . a jevrejske žene, kada ovo imaju borave u tišini na posebnom mestu sedam dana dok ne prestane mesečno tečenje. Takve (žene) iako im je nekad bilo dozvoljeno da ulaze u oltar, sada se ne samo teraju od oltara nego i iz hrama i sa mesta koje se nalazi ispred hrama.

s. 96. V sastav. Glava 4.

O Judejima koji se krštavaju.³⁷

Sabora 7, 8. (pravilo).

O nemilosrdnom i u srcu neobrezanom srcu roda judejskog ovo kaže osmo pravilo 7. sabora. Ako neko od njih, kaže, da iz čista srca prihvata hrišćanstvo i ispovedi nam

³³Sintagma, 53, s pozivom na 2 Kor. 6: 15.

³⁴Sintagma, 51.

³⁵Isto, 57

³⁶Isto, 77-78

³⁷Isto, 90

сръдца исповѣсть обавуак елика дѣти
евренскы обыве родѣ. о нихъ же и другъ
обавити и исправити. съи да приктъ
боудеть. и божствнаго да сподобить се
крштенїа. къ семоу же и того дѣти. и да
събаюдетъ се и оутврждаеть се юденскы
ихъ начинанїи освѣкнати се. аште ли же
не сице моудрствоукть. ни же за самок
то доброк христїанство възлюбиа ксть.
ни или нѣкык хотен избѣжати напасти.
или славы врѣменныи и чловѣкъскаго
благорѣкыванїа обкты бывѣ желанїемъ.
вѣроу скривак се пристоупакть. сицеваго
оубо крштавати не повелѣвакть.
аште ли же и сице нѣрава нмоуште оу-
танше се нѣкїи крштивше се. и покрива-
ють се оубо христїанскаа творити. скро-
виѣ же їоуденскыихъ обыван и назыранн
оувѣдѣни боудоуть нмоуште. ни же въ
цркъкѣ да входеть. рече. ни же какова
любо да сподобеть се приобштенїа. ни же
дѣти ихъ божьствныимъ крштенїемъ да
назнаменають се. ни же раба да попоуш-
тени боудоуть стежати христїанина. нѣ
таваки но по евренскои вѣрѣ да повелѣн-
ны боудоуть жити.

Законъ. Законъ же рече: їоуденнь.
кже хотѣти быти христїанинь творе се.
иако да таже на нѣ оглаголанїа или отъ
дльга виноу. прѣбывак оу цркъве. нзвѣ-
житъ. аште не отдасть дльгїи или освобо-
дить се съгрѣшенїа. да не приктъ боудеть.

Законъ. їоуденнь христїанина ра-
ба да не имать. ни же углашенїаго да

искрено kako nas ruži jevrejski
rod, da bi njih razobličio i pop-
ravio, takav da bude primljen i
udostojen božanskog krštenja, a
uz to i njegova deca da se čuvaju
i da se klone judejskih
postupaka. Ako pak tako ne
razmišlja i ako nije zavoleo hri-
šćanstvo, nego je neiskreno, da bi
izbegao neku opasnost ili zbog
ovozemaljske slave i dobrobiti po
čoveka pristupio veri,
zapoveda se da se takav
ne krštava.

Ako se ustanovi da se neki pošto
su se krstili pretvarajući se da
žive kao hrišćani a krijući
se drže judejske običaje i mot-
renjem se to dozna, takvi niti da u
crkvu ulaze, niti su dostojni za
bilo kakvo učešće (sc. u crkvi)
ni da se njihova deca označe boža-
nstvenim krštenjem, ne dopušta
im se da kupe (roba) hrišćanina,
nego je zapovedeno da javno žive
u skladu sa jevrejskom verom..
Zakon. Zakon kaže: Judejin koji se
pretvara da hoće da bude hrišća-
nin, ili se prikloni Crkvi zbog
ogovaranja ili izbegavanja duga,
ako ne plati dug i ne oslobodi se
optužbe neka ne bude primljen.
Zakon. Judejin ne može da ima
roba hrišćanina, niti da pou-

вѣрѣзѣть. ни же дроуѣгн еретикъ се да творить.

s. 150. В. съставъ. Глава 11.

О книгахъ божественнаго писанія и скрънїихъ и тоуждїихъ.

Апостольско. ПЕ.

Сѣсьмьдесятъ и петое светыхъ апостоль правило: Сик. рече, книги изреднѣ прикмати и почитати подобактѣ въсѣмь приуѣтникомъ же и людскимъ. Ветъ хъаго оубо завѣта: Е. Моусеовѣхъ, ихъ же нареченїа надписанїи: Бытик. Исходъ. Левїтикъ. Уисла. Второзаконїе. Исоуса сына Навїнна. кдина: Соудїи. едина. Роуѣы. едина: царен Д.: Паралипомень: книги днєвь. двѣ: Ездровѣ. двѣ: Есѣнрь. едина: Макавейскык. Г.: Їובה. едина: Псалтирь. единъ: Соломоновы. три: Притче: Законникъ: Пѣсни пѣснемъ: Пророкъ Вї.-хъ. едина: Исаяина. едина: Їеремїина. едина: и Езекилка. едина: Данїилова. едина: извънь же приписана се юными многооученнаго прѣмоудрость Сираха. s. 151. Новаго завѣта. Новаго же завѣта . . . .

Павлова посланїа .

. . . . къ Евреомъ. едино. . . . .

s. 152. Анастїа

. . и Ветъ хъаго оубо завѣта. К. и двѣ быти вѣроукомъ, иже оубо Евреехъ равночисльни писменомъ: Д. во царствїи. двѣ книзѣ быти глаголетъ, и двѣ паралипоменсцѣи едїноу. дванадесете пророкъ едїноу, и

čenoga hrišćanstvu obreže, niti to sme da učini drugi jeretik.

s. 108. 2. sastav, glava 11.³⁸

O pravim i lažnim knjigama Svetog pisma.

Apostolsko 85.

Osamdesetpeto pravilo svetih apostola kaže: ove prave knjige Staroga zaveta treba da prihvate i poštuju svi klirici i mirjani: pet Mojsijevih (knjiga) koje su nazvane: Postanje, Izlazak, Levitik, Brojevi, Zakoni ponovljeni; Isusa sina Navina jedna; Sudije jedna, Rute jedna, 4 knjige carstva Paralipomen (Dnevnici) – Knjige dana (sc. o danima) dve, Ezdrine dve, o Jestiri jedna, Makavejske 3, o Jovu jedna, Psaltir jedan, Solomonove tri Priče; Zakonik; Pisma nad pesmama Proroka 12 – jedna, Isajina jedna; Jeremijina jedna. Jezekiljeva jedna; Danilova jedna. Pridodaje se, napisana za mladež Mudrost učenoga Siraha. A iz Novoga zaveta: . . .

Pavlove poslanice . .

. . . Jevrejima jedna . . .

s. 109. Atanasijevo (pravilo).³⁹

. . Verujemo da su ove 20 i dve (sc. knjige) Starog zaveta jednake broju slova kod Jevreja. Za 4 (knjige) Carstva, on smatra da su dve, za dve knjige Paralipomen smatra da su jedna, dvanaest proroka – jedna

³⁸Isto, 108.

³⁹Sintagma, 109.

УЕТИРЕХЪ УЕТИРИ. ЇЕРЕМІИ ЖЕПРИЛАГАТЬ
 ВАРУХОВА РЫДАНІА И ЕПИСТОЛІЮ. ИЗЪУТО
 ЖЕ И ЕЖЕ НОВАГО ЗАВѢТА. ПРИЛОЖИ КЪ РЕ-
 ЧЕННЫМЪ И ОТКРОВЕНІЕ ІОАНОВО. СМЫ ПРИ-
 ЛАГАТИ ИЛИ ОТЕМАТИ НЕ ПРІИДОВНО БЫТИ
 СОУДИТЬ. ИЗВЫНЪ ЖЕ ПРАВИЛАННУХЪ БЫТИ
 РЕЧЕ ПРІМОУДРОСТЬ СОЛОМОНОУ. СИРАХА.
 ЕСІРЬ. ІОУДІА. ТОВИТА. ПАСТИРА. И ОУЧЕ-
 НІЕ СВЕТУХЪ АПОСТОЛЪ. СИКЪ ЖЕ ШЕСТІИ
 СВБОРЪ ОТВРЪЖЕ. ІАКОЖЕ СКАЗА СЕ

Грїгорїа Богослова

Таковожде свештеннихъ книгъ тво-
 ритъ исчитаніе оумѣренными стихови.
 ихъ же Елліны проікы именовують. и бо-
 гословъ великыи Грїгорїе. равномыслныи
 Ветхаго Заѡвѣта быти глаголю иже оу Ев-
 реихъ К и двѣ писменомъ. стихерскыи же
 глаголють Іова и Давидовѣ. РН. псалмъ.
 и три соломонскыи. и дванадесете про-
 рокъ единоу. ихъ же званіе Іосїе. Амось.
 Михей. Іона. Іона. Авдіе. Наоумъ. Авва-
 коумъ. Софонїа. Аггей. Захарїа. Мала-
 хїа. Іаже Великыи Панаасїемъ непра і-
 виланыхъ съ не въспоминакть.

с. 181. Г. съставъ. Глава. ВІ.

Іако не подобакть брака
 замѣновати съ еретизи.

О приуктницѣхъ. Съвора четвртаго Дї.
 . . . . .ни же враунѣ съвкоуплати сиухъ
 еретикомъ. ни же оубо Іоудеомъ. ни же
 Елліномъ. еретикы оубо иже въ насъ при-
 кмляштихъ танныство глаголю. въ нѣ і

knjiga; četiri (proroka) – četiri (knjige); Je-
 remiji dodaje Varuhov plač i poslanicu.
 Nabrojao je i knjige Novoga zaveta, pa
 je pomenutim dodao i Otkrovenje Jovano-
 vo. (Atanasije) Smatra da je bezbožno
 ovome dodavati ili oduzimati. Van propi-
 sаниh, рече, neka буду: Premudrost Solo-
 monova, Siraha, Jestira, Judita, Tovita, Pa-
 stir i Učenje svetih apostola, koje je, kao
 što je rečeno, Šesti sabor odbacio.

Grigorija Bogoslova

Isti takav popis sveštenih knjiga u epskim
 (odmerenim?) stihovima, koje Jelini
 nazivaju herojskim, daje i veliki
 Grigorije Bogoslov, koji kaže da
 su knjige Staroga zaveta jednake broju 20
 i dva slova kao kod Jevreja, i kaže da su u
 stihu (sc. pisani) Jova i Davidovih 150
 psalama, tri (sc. knjige) Solomonove, dva-
 naest proroka u jednoj, a koji se zovu Josi-
 ja, Amos, Mihej, Joil, Jona, Avdija,
 Naum, Avakum, Sof(r)onija, Agej,
 Zaharija, Malahija. A ne spominje one
 koje veliki Atanasije smatra nekanonskim.
 3. SLOVO, glava 12.⁴⁰

Da ne treba sklapati brak sa je-
 reticima.

O kliricima. Četvrtog sabora 14(sc.pravilo)
 . . . . .ne treba sklapati brakove sa je-
 reticima, niti sa Judejima ni sa
 Jelinima. Jeretici pak, koji kod
 nas prihvate tajnu (krštenja) sa

⁴⁰Isto, 141.

кыхъ же погрѣшаюштихъ по кмоу же и разнствоуютъ съ православными: Юудек же Христоу оубице и Юл'ине павѣ невѣрнык и долобѣсикмь недоуоуоуштихъ... s. 183. Кар'агенскаго .КП.: Събора .Сго .ОВ.

Знаменїе. Оуповаю же тако начела ради вѣхоу сна и наветькь проповѣданїа; а кже дньсь и моуште, како ксть моштно Юуденноу или Ягаринноу крштышоу се жити кь томоу съ невѣрноу или крсти- вшен се съ невѣровав шимь?...

Лаодїкискаго .ЛЯ.

Законь.

Да не прикмактъ Юуденнь христїа- н'коу ни же христїанинь Юудеан'коу, ни же еретикь и тоуждь вѣры по нѣкоки ви- нѣ христїаномь по бракоу да вьскоупла- кть се.

s. 187–188: Глава .Еї. О женахъ оброучен' - ныхъ вь нкмь же и о оброучени.

О оброученїи.

Оброученїе во законоположници оуставляютъ, память и обештанїе хоте- штихъ быти браковь. И оубо мовсенскы законь тако бракъ оброученїе имѣнаше и иже инмоу оброучен'ноу растлѣтак, тако прѣлюбодѣи томымь бѣше.

s. 195. Глава .сї. Еште о иже жены изгнав - шихъ людскыхъ.

.. Јереми же: Яко аште боудеть моужевы

nekim greškama po kojima se raz- likuju od pravoslavnih; Judeji su pak ubi- ce Hrista, a Jelini su očevidno nevernici i zaraženi su idolopoklonstvom.

Kartaginskoga 21; Šestoga sabora 72.⁴¹

Znamenje. Smatram da su ova pra- vila važila u početku a što se da- našnjeg vremena tiče kako može Judejin ili Agaren koji je kršten da živi sa nevernicom ili kršte- na sa nevernikom?

s. 133. Laodikijskoga (sabora) 31.(pravilo)⁴² Zakon.

Da ne uzima Judejin hrišćanku ni- ti hrišćanin Judeanku, niti jere- tik i inoverac radi nekog uzroka da sklapaju brak.

Glava 15. O verenim ženama, istovreme- no i o veridbi.

O veridbi

Veridbu zakonodavci ustanovljuju kao spomen i obećanje onima koji žele brak. Mojsijevski zakon smatrao je veridbu kao brak i ko je verenu ženu zaveo kažnjavan je kao pre- ljubnik.⁴³

Glava 16. Još o mirjanima koji su oterali žene.⁴⁴

... a Jeremija: Koja bude s drugim

⁴¹Isto, 132.

⁴²Isto, 133.

⁴³Isto, 136, s pozivom na: 5 Mojs. 22:23 (22).

⁴⁴Isto, 141, s pozivom na Jer. 3:1 i Priče 7:7.

инномоу. не възвратитъ се къ моужоу сво-
кмоу. нъ скврѣншти се оскврѣнитъ се: аши
те моужь не възшоштеть авѣ яко моужь
прикти. и Соломонь въ притѣвахъ: Имѣи
прѣлюбодѣнцоу безоумнѣ и нечѣстивѣ.
еже ксть смѣшакъ се съ моужатою женою.
яже показоукть се прѣлюбодѣнца
s. 198–199. Глава ЗІ.

Ико отъ своихъ женъ разлоузвати
се подобакть епископомъ.

... Божьствны бо апостола въ въ новѣ
цркви іоуденскомоу дебелствоу и ел-
линскомоу зловѣсно много радовати се
рекшен ксть яко иѣкаа отъ отьвѣскихъ
обнуан попоустише творити. иже бо іоу-
денсци и еллинсци архіеренк соупроуж-
ницъ не разлоузахоу се... Безъ прѣтѣкноі
веніа выванте іоудеомъ и еллинномъ и
цркви Божики и процаа...

s. 201: (esti šesti sabor – v. dva reda niže o postu).

Г. съставъ. Глава. ИІ.

Събора шестаго. ГІ.

... Іоудеомъ во дрѣваѣ повелѣно бысть
въ горѣ хотештѣимъ вожьствныхъ пос-
лоушати гласовъ. на три дни женамъ не
прикасати се.

s. 204–205. Глава. К.

О иже съ женами баняюштимъ се.

Лаодікіискаго. Л.

mužem, neće se vratiti svome mu-
žu, nego će se oskrnaviti od neči-
sti, ako muž neće javno da je pri-
mi. Solomon u pričama: Ko ima
preljubnicu bezuman je i nečastiv
jer se sjedinio sa udatom ženom ko-
ja se pokazala da je preljubnica.
s. 143. Glava 17.⁴⁵

O tome da episkopi treba da se
razdvoje od svojih žena.

... Božanski apostoli nove crkve⁴⁶
dopuštali su jevrejsku neuglade-
nost, jelinska zla dela, kao što
je upražnjavanje nekih
starih običaja, jer se judejski i
jelinski arhijereji nisu razvodili
od supruga. . . . Ne budite sabla-
zan ni Judejim ni Jelinima ni
crkvi Božjoj i tako dalje ⁴⁷...

Slovo G (3. sastav), glava 18.

Šestog sabora 13 (pravilo)⁴⁸

... Judejima u davnini, kada su hte-
li da čuju glas Božji na Gori,
beše zapovedeno da tri dana
ne dotiču žene.

Glava 20.

O onima koji se kupaju sa ženama.

Laodikijskoga (sabora) 30. (pravilo).⁴⁹

⁴⁵Isto, 143.

⁴⁶Pod *novom crkvom* ovde verovatno treba podrazumevati *hrišćansku crkvu*, kao novu pojavu u religiji.

⁴⁷*Sintagma*, 144, s pozivom na 1 Kor. 10:32.

⁴⁸*Sintagma*, 145.

⁴⁹Isto, 148.

Паче же и съблазна оубо оузрокъ
многымъ подами. иже повелѣни выхомъ
не полагати прѣтиканіе братоу и безъ
прѣтъкновеніа бывати Іоудеомъ и елли і
номъи цркви Божіен. Нъ никдиноу соуп-
роужнимъ же проштен и о ксть се твори
ти;...

s. 208. Г съставъ, глава .КИ

О женахъ къ кже изврѣшти биліа прикм і
люштихъ.

Басиліа .В.

... Понкже мочесекы законъ, егда
оубо невъображенъи младѣнць измѣ-
таше се, въ иманіе отыштетѣваше. въоб-
раженъоу же испадаюшоу. въ доушоу
осоуждаше оумрѣти повелѣвак иже же-
ноу поразишомоу;....

s. 212–213. Начело Д състава, глава .А.

Тімотеа .Г.:

... такова же и Іоуда съдѣла, отк-
ривъ іаже наоучень бысть Іоудеомъ, тако
бывакмымъ не вѣроук и оучителю тако
чловѣкоу простоу вънемлк, а не Богоу.

s. 222. .... сіймъ Богъ и Іезекіакмъ въпи-
ктъ пророком. Яще не раз'иствїиши ни ...

s. 226, 229. Глава.Θ. Кар'фаген'скаго .ЕІ.

Самодръжав'нок и царскок соуди-
лиште посоужденію къ томоу не подле-
жить, ни же испитоукъ се отъ иного, нъ

Mnogima ćemo dati povod za sab-
lazan ako bratu ne postavimo pre-
preke, da ne bismo bili na sabla-
zan Judejima i Jelinima i Crkvi
Božjoj. Ovo nije dozvoljeno ni su-
pružnicima da čine....

3. slovo, glava 28.

O ženama koje koriste bilje radi izazivanja
pobačaja.

Vasilijevo 2. (pravilo).⁵⁰

... Jer, Mojsijev zakon je, ako pobačen
plod još nije imao svoj
lik, propisivao novčanu odštetu
a kada je pobačen plod formiran,
sudio je za dušu, te je zapovedao
da se smrću kazni onaj ko je udario ženu.

Početak 4. slova, glava 1.⁵¹

Timoteja 3. (pravilo).

... kao što je i Juda učinio, otkrivši šta je
od Judeja naučio, jer ne veruje u ono

što se događa i Učitelja smatra za običnog
čovjeka, a ne za Boga.

Tako i Bog govori kroz proroka

Jezekilja: Ako ne urediš i ne ...⁵²

Glava 9. Kartaginskoga (sabora) 15. (pravilo).⁵³

Samodržavni (avtokratorski) i carski sud,
ne podleže ponovnom suđenju, niti ga dru-
gi preispituje, nego (on) uvek sam ponovo

⁵⁰Isto, 151.

⁵¹Isto, 154.

⁵²Isto, 161.

⁵³Isto, 166.

от себе прысно посоуджадкть се такоже и
Боговидць Моиси законополагак:

Посоудниши соуди свок. повелѣ

s. 237–238. Д. съставъ

ѿ ниже въ соудницихъ шглагол-
нищѣхъ

Кар-агкискаго И.

Тогожде РКӨ ... нь ни же Юуде-

омь или еретикомь оглаголати пове-
лѣвакть, развѣ аште где о своихъ си вси
преть вештѣхъ.

s. 257. Е. състав. Глава Г.

О обыванхъ еллинскихъхъ.

Събора Sго ЖВ.

Въ новомѣсеин оубо обыван въ
Юудеомь и еллинномь празновати и ко-
лѣнѣ прѣкланати тако да мѣсеиное расі-
тоаніе проидоуть добровестнѣ, о нихъ
же и Богъ рече нѣгде пророкомь ....

s. 259. Глава. S.

О иконахъ светыхъ.

Събора S ...го ПВ.

... Тѣмже оубо и ниже въ образѣ агньца
повелѣвакть не живописати, кгоже крѣ-
вїю великын древлѣ Моиси праги пома-
зоук ...

s. 326–328. Начело .І. і же състава.

Глава Д.

О Иоуденхъ тако съ ними об ѡценїа

имѣти штноудѣ не подобакть.

Ишти въ второн главѣ Л. състава

правило ЖД. светыхъ апостоль. (Гдр. 75).

razmatra sopstvenu presudu kao što je i
Bogovidac Mojsije doneo zakon rekavši:
Ko ponovo sudi, sudi o svome.

4. sastav

O tužiteljima na sudu.⁵⁴

Kartaginskoga (sc. sabora) 8. (pravilo).

Istoga 129. .... Jevrejima i jereti-
cima zabranjeno je da optuže
(episkopa) osim ako se spore o
privatnim stvarima.

5. slovo, glava 3.⁵⁵

O jelinskim običajima.

Sabora 6-ga, 62.(pravilo)..

Na mlad mesec Judeji i Jelini imali
su običaj da praznuju i da se
na kolenima mole da uspešno pre-
brode mesec, i o njima negde Bog
reče prorocima .....

Glava 6.⁵⁶

O svetim ikonama.

Sabora 6-ga, 82. (pravilo).

... Stoga (pravilo) zapoveda da
se ne slika jagnje čijom krvlju je
veliki Mojsije nekada pomazujući
pragove ....

s. 326. Početak 10. sastava.

Glava 4.

O Judejima, da sa njima nije podob-
no nikako opštiti.

Potraži u drugoj glavi 1. sastava.

pravilo 64. Svetih apostola.

⁵⁴Isto, 173.

⁵⁵Isto, 186.

⁵⁶Isto, 188.

Апостолско .О.

Седмьдесетое оубо иже съ ѿоуден постештаго се или съпразноуштаго, или отъ нихъ таже праздника ихъ прикмлю шта оучрѣженіа или опрѣснькы или что сицевыхъ, причѣтника оубо соушта измѣтакъ, людскаго же отлоувакъ: аште бо и не онѣхъ аште и сице дѣкъ, моудръствоу крѣпитъ се глаголк, нь многымъ съблазна дакъ оузрокъ и омышлкъ на себе, дако ѿоуденскык почитакъ трѣбы, ихъже и прѣжде Христоуѣиства Богъ гавлакъ се гноушае се, постъ глаголк, и празность и праздникы ваше ненавидитъ доуша моа, не бо иже ѿоуденскы живоуцимъ запрѣщаетъ правило, нь имъже не расмотреніе бываеть, о еже нестроинѣ жити онѣхъ оустоупауцимъ приобштеніа. **ЗНАМЕНІЕ.**

s. 327. О опрѣснцѣ на латинь.

От сего ксть разоумѣти и не маломъ прѣстоупауштихъ иже опрѣснькы таиноу съвршаюштихъ слоужбоу; аште бо иже простѣ гдоуштимъ шть ѿоуденскаго праздника изврженіе наводитъ и отлоученіе, еже причѣтати се симъ дако Господна тѣлесе и тѣми Пасхоу съвршати, которое имать отревеніе благолѣпно, не бо кже простѣ гати опрѣснькы възврати нь еже опрѣснькы по ѿоудеохъ празновати; кыи же волши от бескрывнык жертвы праздникы, иже Господъ нашъ, спас-

Апостолско 70. (pravilo).⁵⁷

Sedamdeseto (pravilo) dakle, onoga ko sa Judejima posti i praznuje ili prima poklon za njihove praznike ili opresnike ili nešto slično, ako je klirik – izbacuje se, a mirjanin odlučuje. A ako pak to i čini ne znači da misli isto kao i oni, ali daje povod mnogim sablaznima i podozrenjima protiv sebe kao da poštuje judejske molitve kojih se Bog gnušao i pre ubistva Hristovog govoreći: Post i prazninu vaših praznika mrzi moja duša. Ali pravilo njima ne zabranjuje da žive po judejskim običajima, jer njima vlada nesmotrenost, a i nesložno žive odstupajući od pričesti. **Znamenje.**

s. 237. O opresniku protiv Latina.

Iz ovoga se vidi da je ne malo onih koji prestupaju i koji opresnicima tajno vrše službu. Ako pak samo jedu na judejski praznik izvrgnuće navodi i na odlučenje, jer pričేశćivati se njim kao Gospodnjim telom i tako otvoreno rečeno oni lepo vrše (sc. slave) Pashu, a ne jedu jednostavno opresnik, nego praznuju po judejskom običaju. Koji je veći praznik od beskrvne žrtve, koju je Gospod naš hteo da nam

⁵⁷Isto, 236–239?

ноу ю хоте подходить смръть. прѣжде
праздника Пасхы прѣдасть? И како оубо
ниединь оумь божьственнымъ привьниде
отцемь . еже опрѣснькы праздновати
намь авѣ от еже в саких потыштати се
симь іоуденскимъ откни праздникъ. и
соупротивнаіа тѣхъ обываемь заповѣ-
дати и закономь. какоже иже въ соубо-
тахъ постъ и праздность раздрѣшише.
къ семоу же и иже на въспоминаніе нине-
вит скаго съвршають поста и инаа же
по дробноу сказати не сего ксть врѣме.
Апостолско ОѲ

Седмьдесете и прьвое же и приносе-
штаго христїанина елен въ езывьскаіа све-
тилица или въ іоуденское сън мише. или
свѣтила никъ въжи заюштаго отлоученїа
прѣдактъ соудоу. почитати во оть сего
таже онѣхъ трѣбншта вѣмѣникъ воудеть.
s. 328. Сьбора s. го АІ.

Прьводесетое же .З. сьбора: Иже
іоуденскимъ опрѣснькы гаси не отрицаю-
штаго се. или сихъ любовь не вѣмѣнѣю-
штаго бескуствоу. или въ недоузѣхъ къ
врачев ствоу тѣхъ призивающа или въ
вани съ ними миюща се. привѣтника оубо
соушта изврженїю. людскаго же отлоу-
ченїю прѣдаеть.

Лаодикїискаго .КѲ. .

Двадесете и деветое же иже въ Ла-
одикїи сьбора: Не подобаеть. рече. христї-
аномь иже еваггел ськи законь прикм-
шимь и съвршениѣши иже еште сѣнкв

preda, pohodeći spasonosnu smrt pre praz-
nika Pashe. Da nijednom božan-
stvenom ocu nije na um palo da jav-
no praznuje opresnike vidi se po
tome što su se trudili da ovaj
judejski praznik ukinu i doneli su
zapovesti i zakone protivne tim
običajima te su ukinuli post i
praznovanje subote, a osim toga
uspomenu na post u Ninivi i drugo
o čemu sada nije vreme da se pod-
robno govori.

Apostolsko 71.

Sedamdeset i prvo (pravilo) hri-
šćanina koji donosi ulje u nezna-
božačka svetišta ili u judejsku
zbornicu, ili pali svetiljku osuđuje
na odlučenje, jer će se zbog ovoga smatra-
ti da poštuje njihova bogoslužjenja.
Sabora 6-ga, 11. (pravilo).

A jedanaesto 7. sabora:⁵⁸ Ko ne odbi-
ja da jede judejske opresnike ili ne
smatra da je druženje sa njima ne-
časno ili u bolesti priziva njihove
vradžbine, ili se sa njima kupa
u kupatilu, ako je klirik –
izvrgava se, a mirjanin se odluču-
je.

s. 237–238. Laodikijskoga 29. (pravilo).

A dvadeset i deveto (pravilo) Sa-
bora u Laodikiji: Ne dolikuje, re-
če, hrišćanima koji su primili
jevandeoski i savršeni zakon, da

⁵⁸Синтагмат 328. Kod Novakovića u naslovu ovog poglavlja stoji 6 (pravilo), a u tekstu 7, dok je Т. Суботин-Голубовић, *Синтагма* 237, na oba mesta stavila da se radi o 6. pravilu.

НЫИ И НЕСЪВРШЕННЫИ ГОНЕШТИМЪ ВЪНИМАИ
ТИ ІОУДЕОМЪ И СОУБОТОУ ТАКОЖЕ
ОНИ ПОЧИТАЮШТЕ, НЕДѢЛАНІЕ
ВЪ СІЮ ВЪ САКОГО ДѢЛА ПРИСОУЖДАТИ: НЪ ВЪ
СІЮ ОУБО ДѢЛАТИ. Господоу же днѣмъ
прѣдпочитающе, и аще могоутъ оупраж-
днати се тако христїани дѢЛА ОСТАВЛѢШЕ
ПРИСѢДѢТИ ЦРКВАМЪ, А ИЖЕ ОУБО ШТЪ НИ-
ШТЕТИ ИЛИ КОТОРІЕ ЛЮБО ИНЫК НОУЖДЕ И
ВЪ ГОСПОДОИМЕНИТИН ДѢЛО НЕУТЛОЖИТЪ ПО-
ДШЪДША НЕРАЗОУМНО ПРОШЕНІА НЕ ПОЛОУ-
ЧЕВАТИ: А ИЖЕ ЛИ ІОУДЕИСКЫК НЕ ОТВѢГАУ-
ШТИХЪ ОБЫУАК, ГЛАВКІНО ПРѢДАКТЪ АНА-
ФЕМѢ.

Законь.

Іоудеи въ соуботоу и въ нык ихъ
праздники, ни же тѣлеснѣ слоужеть, ни
же что твореть, ни же за народноую, рекъ-
ше царин скоую или простыьскоую, рекъ-
ше особноую виноу соудими соутъ, или
христїани соудеть.

Аште Іоудеинь христїанина или
оглашен наго рава стежить и обрѣжеть,
или дръзнѣть ко развратити христїанс-
кыи помысль, главнѣ да томимъ боу-
дять.

с. 334. К съставь, глава Е.

Събора 7-го А.

.....Тѣмъ же оубо и таже воговидца
Моусеа занмовавше глаголкъмъ: Въ нихъ
нѣсть приложити и отъ нихъ нѣсть отк-
ти....

с. 340. Тогожде (Карфагнскаго) събора

обраћају pažnju na stari i nesavr-
šeni, koji Judeji poštuju, i da
poštuju subotu kao što je oni po-
štuju, zabranjujući da se bilo šta
radi. Nego u istu (=subotu) treba da se radi
poštujući dan Gospodnji, i ako mo-
gu, da kao hrišćani ništa ne ra-
deći budu u crkvama. Ako neko ra-
di siromaštva ili neke druge pot-
rebe u nedelju ima neodložan po-
sao, neće mu biti oprošteno, a ko
se ne odrekne judejskih običaja
javno će biti anatemisan.

с. 238. Законь.

Jevreji u subotu i u druge njihove
praznike, niti fizički rade niti
što čine, niti odlaze na sud zbog
javne ili privatne parnice to jest
lične krivice niti se sa hrišća-
nima sude.

Ako Judejin nabavi roba hrišća-
nina ili oглашенoga i обреже
или се усуди да га одврати од хри-
шћанске misli, neka bude ubijen
(mučen?).

с. 243. 20. slovo, glava 5.⁵⁹

Sabora 7-ga 1. (pravilo).

Isto tako govorimo, o onome što
smo pozajmili od bogovidca Mojsija:
Njima ne treba ništa dodati
niti oduzeti. . .

с. 247. Istoga 6-ga Kartaginskoga sabora

⁵⁹Sintagma, 243.

5 ГО 60 ДЕВЕТДЕСЕТОЕ И ДЕВЕТОЕ ЖЕ ВЪЗ-
ражаеть и ино и ѣто с неподобныхъ въ
арменскон странѣ бываемо: оуды бо за-
калаемаго животнаго вареште вноутрь
жрътьвника. отъ сихъ наветкъ священ-
никомъ іоуденскы подавахоу. симъ от-
лоученныи оузаконныи главоу по
слоуваю или инъ иѣкъ оудь откть отъ
тѣлесе. іакоже иѣкогда іоудеомъ сло-
са имѣахоу по възводоу: съ оубо отри-
цаеть. поноуштаеть же приносити тѣмъ
іакова и елика приносештен воельт извънь
цркви сънснохжденіе твореште за оудръ-
жаннаго ради въ нихъ обываа. а кже еште
се творештаго отлоученна быти запо-
вѣда.

s. 348. Глава ГІ.

Събора шестаго АГ

Тридесете и третіе. S...го събора
правило. въ іоуденхъ оубо левитское еді-
но колѣно свештенство наслѣдова. отъ
никоже свештеници хотеште быти при-
емахоу се. Намъ же не въ родъ иже въ приі-
уть поставити се хотештомоу възирати
подобаетъ: нь аште достоинъ боудеть по
прѣдѣлѣхъ божьственыхъ правилъ. въ приі-
уть да примѣшлетъ се. любо прѣродителк
имѣль ксть свештеники, любо ни.

s. 356–359. К съставъ Глава .КН.

s. 358. Іована Постника.

Знаменіе. ... аште во и Моусевѣмъ
закономъ иже сѣмене истакатеіе не-

Devedesetdeveto (pravilo) proti-
vi se i još nečem drugom nepodo-
bnom što se događa u Jermenskoj
zemlji. Delovi zaklane životinje,
kuvaju se unutar žrtvenika, a nji-
hovi delovi se prema judejskom o-
bičaju, daju sveštenicima za koje su
odvojeni i namenjeni, npr. glava ili
neki drugi ud kao što se priča
za Judeje prilikom Izlaska. Ovo
im, dakle, zabranjuje, a snishodlji-
vo dopušta da im se donosi kako
i koliko žele donosioci izvan
crkve, zbog običaja koji se kod
njih zadržao. (Pravilo) zapoveda
da oni koji to čine budu odlučeni.

Glava 13.⁶⁰

Sabora šestoga 33.

Trideset i treće pravilo 6-ga sa-
bora: kod Judeja naime, samo levit-
ski rod je nasleđivao sveštenst-
vo, iz njega su primani oni koji bi
hteli da budu sveštenici. A mi ne
treba da primamo u klir po rodu
nego onoga ko bude prema odredba-
ma svetih pravila dostojan da se
pridruži kliru, bilo da su mu
preci bili sveštenici ili ne.

Slovo 20. Glava 28.

Jovana Posnika (pravilo).⁶¹

Znamenje...Mada su se, prema Mojsije-
vom zakonu, smatrani nečistima oni koji

⁶⁰Sintagma, 253.

⁶¹Sintagma, 260.

ДОУГЪ БО СЕ ИСТЕВЕНІЕ НЕВОЛНО ПЛОДА НІ
МОУШТЬ НЕУИСТІИ ВЪМЪНІАХОУ СЕ. НЪ ОНЪ ПО
ИНОМОУ ОУБО ВОБРАЗОУ ТЪЛЕСНИМИ СТРАІ
НЕВОЛНЫМИ ВОЛНЫЕ ИИЗЛАГАШЕ; АШТЕ БО
КСТЪСТВЕ НАМЪ МНЕТ СЕ НЪКАКО БЫТИ НЕУИС І
ТА. МНОГО ЖЕ ПАЧЕ ИЖЕ ПО БОЛИ БЛОУДЪ;
СЪНЪ БО. ИМЪКЪ ЗАКОНЪ ВЪ ТЪЛЕСНЫХЪ. ПРЪ І
ДОБОУЧАВАШЕ ТАКОЖЕ ДЪТИ ІОУДЕК ДА ХОУ І
ДОЖИЪИШИ КЪ ПОДЕТІЮ ДОУХОВНЫХЪ И
СЪВЪРШНИЪИШИХЪ ЗАПОВѢДЫ СДЕЛАЕТЪ; ...

s. 367. О СВЕТЫХЪ БОГОПЛАКНИИ ТЕОФІЛОВО

... ПОНКЖЕ ГОСПОДЪ НАШЪ ІСОУСЪ ХРИСТОСЪ
ВЪ НЮ ЖЕ ИЗЪ МРЪТВЫХЪ ВЪСКРСЕНІЕ НАМЪ
ДАРОВА ... ТАКО ПРЪВЪЗЪШДЪШИ ІОУДЕНСКОЕ
СОУБОТЪСТВО.

s. 396. ВАСИЛІА .ЛД.

МОУЖЪ БО СИЦЕВЫКЪ ИСХОДЕШТОУ ИЗЪ
ЦРЪКВЕ ЗРЕ СЪ ИЖЕ ВЪ ЗАПРЪШТЕННЫХЪ СОУШ -
ТИМИ, И ПЛАКНИ НЪИШАГО НЕ ПОТРЪВОВАВЪ
СВѢДѢТЕЛЪСТВА, КЖЕ БРАКОУ КГО РАСКОПАТИ
СЕ, АВІЕ ОУБИКЪТЪ СІЮ; ИСПЛЪНЪ БО РЪВЕНІА
ПО СОЛОМОНОУ ПАРОСТЬ МОУЖА КК; ...

s. 407. КАРЪАГКНСКАГО ЛИ.

... БЕЗЪ ПРЪТЪКНОВЕНІА ВО, РЕЧЕ АПОСТОЛЬ,
БЫВАИТЕ ІОУДЕОМЪ И ЕЛЛИНОМЪ И ЦРЪКВИ
БОЖІИ, ПОНКЖЕ И БЪЖАТИ ЛОУКАВЫХЪ О -
МЫШЛАКНИИ ПОВЕЛЪНІЕ ПРІКХОМЪ АШТЕ И
СОУТЬ ЛЪЖНА.

s. 425. НАВЕЛО .П. СЪСТАВА.

s. 426. ГЛАВА .Ъ. О СВЕТОИ ПАСЦЪ.

koji pate od bolesti nevoljnog
isticanja semena, on je na drugi na-
čin, kroz telesne patnje, prikazivao dušev-
ne bolesti i uz pomoć nevoljnih (grehova)
potiskivao voljne. A ako se smatra da je
ono što je prirodno na neki način nečisto,
voljni blud je to tim više. Zakon, imajući
senku, Judeje kao decu poučava u telesnim
stvarima, da bi bili spremni da prihvate du-
hovne i savršenije duhovne zapovesti.
O Svetom Bogojavljenju Teofilovo.⁶²
... jer nam je Gospod naš Isus Hristos
darovao vaskrsenje iz mrtvih ... zato što
je nadvladao judejsku subotu.

Vasilijevo 34. (pravilo).

... Jer muž takve (žene), videći da ona iz
crkve izlazi sa mesta na kome se nalaze
oni koji su pod epitimijom, ne morajući da
traži očigledniji razlog za raskidanje braka
može odmah da je ubije, jer je, po Solo –
monu, ljubomorom ispunjena jarost njenog muža...

Kartaginskog (sabora) 38. (pravilo).⁶³

... Apostol reče: Nemojte davati povoda
za podozrenje Judejima, Jelinima i
crkvi Božjoj, jer nam je zapovedeno da
se klonimo podozrenja, makar bila i
lažna.

Početak slova 80.⁶⁴

Glava 7. O Svetoj Pashi.

⁶²Sintagma, 267.

⁶³Sintagma, 297.

⁶⁴Sintagma, 311–312.

Пасхы свештеныи много трѣвоуемъ въ хоудожствѣ быти не оу постигше законноую. подобакъ бо образовомъ наставаляти къ истинѣ съвршенію Паси хоу оубо законноую Моиси онъ дѣланіи въ Ді те прьваго лоуинаго мѣсеца съвршати оузаконоположи. Прьвиин же мѣсець ксть иже шть Египтѣнъ оубо Фамеі номъ. Дистросъ же отъ Еланинъ. Нисанъ же отъ Евренъ. отъ Римляниъ же именованъ Мартъ. Маръ же прьваго быти въ роуемъ отъ нхъ же Моуци рече тако велк Богъ въ оноу врѣмени дрѣвесаи и цвѣтомъ и биліамъ прозевноути. зримъ же не въ иноу нъ всеу закономъ ксть ства Божик испльняемо повелѣніи.

s. 428. Зри час и днь въ иже нынѣ на насъ равнодньи бывакъ.

Їже оубо словеснѣши отъ Еврен и паче иже въ Іоудей живоуште. Іковъ же въ Іосипъ и Филонъ. моужиклюбомоудрїа в сего на конць пришѣдше не мнѣхоу быти подобно прѣжде равнодньства законноую творити Пасхоу сами бо си рѣше: подобакъ прѣхожденна жрѣти равноравнодньствоу всеу ному прѣполавляющюу прьвоу мѣсецоу: ненаоученнѣ же прилештен и по всенъ вселкнѣи расѣянныи. прьвиин отъ невыченїа мѣсець непштоующе. въ нкм же всеу нок приключакъ се бывати тьвию равнодньство. аште же прѣжде сего. аште ли же по семь пльносвѣтльнїи прїидеть лоунии образъ. ни малы врѣгомъ

Potrebno je mnogo razmatranja o Svetoj Pashi dok još nije postala zakonita, a slike treba da vode ka ispunjenju istine, jer Mojsije je zakonski odredio da se Pasha slavi 14. dana prvog lunarnog meseca. Prvi mesec je kod Egipćana Famenot, Distros kod Jelina, Nisan kod Jevreja, a Rimljani ga zovu mart. ....

Verujemo da je mart prvi (mesec) među njima, jer Mojsije kaže da je Bog zapovedio da u to vreme nikne drveće i cveće i biljke, te smatramo da se ne u nečem drugom, nego u ovom prirodnom zakonu izvršava Božja zapovest.

Obrati pažnju na dan u koji kod nas pada ravnodnevice.

Najučeniji među Jevrejima koji su živeli u Judeji – Jakov, Josif i Filon, muževi (sc. ljudi) koji su postigli savršeno znanje smatrali su da zakonitu Pashu ne treba slaviti pre ravnodnevice te su ovo i sami rekli: svi treba da prinose žrtve prelaska u isto vreme, sredinom meseca posle prolećne ravnodnevice i prvog meseca. No, neznalice (Jevreji), koji žive rasejani po celom svetu, iz neznanja prvim mesecom smatraju onaj u koji pada prolećna ravnodnevice, ne mareći ni malo za to da li će pre ili posle njega doći pun Mesec, niti da

тѣм ксть, ни же оубо аште не оу чистѣ
кже на равнодньства знамение възыде
слньце, въ сн несъблюднѣ и прѣжде
равнодньства съвршахоу Пасхоу.
Апостолско 7.

О нихъ же мнить сеи седмому
божествныхъ апостоль оуставати
правилоу, отлоученіе осождактъ, аште
кто отъ причта светыхъ Пасхы днь съ
їоудей прѣжде весн наго съвршитъ ра-
внодньства. Понже бо нераспрежниѣ
правило запрѣштеніе прикмати повелѣи
вактъ иже съ їоудей прѣжде весн наго
равнодньства праздноующоу; ревет
инокъ выше разоумѣвати вълагактъ.
Слоувактъ же се петїи лоуниѣ кроугъ
приходещи, кмоуже по ноужди двадесе-
те и осмок основаніе послѣдоуктъ сице
бо многими излишьствоукъ и отъ
ток кроуговъ днени число именууктъ се
и осмондесетомъ нѣгдѣ Марти пльнос-
вѣтльнок извѣстнѣ свѣтештеи, онѣмъ
оубо нехоудожнѣ зѣло и неразборнѣ
тогда праздникъ творити: се во кще и
нынѣ зримъ законопрѣстоупнѣ -творе-
штихъ и по нашихъ градовѣхъ живоу-
штихъ; мы же безъ боазник намъ са-
мѣмъ сънаваѣваюште и тако непрѣподо-
бна дѣюштимъ много радовати се симъ
рекше, въ напредны лоуины приходимъ
мѣсеца, кгоже и приликви//гдр. 429 ви-
слити дньник насташе, вънкгда и длы
гымъ днени растоаніемъ раступати се
прикляуактъ се отъ їоудейскыхъ наша

li je Sunce potpuno
izašlo u znaku ravnodne-
vice, te su nepažljivo slavili Pashu i pre
ravnodnevice.

Apostolsko 7. (pravilo).

Čini mi se da ovo
ustanovljuje sedmo
pravilo
svetih apostola, koje odlučenjem
kažnjava ako neko od klira slavi sve-
ti dan Pashe
zajedno sa Judejima pre
prolećne ravnodnevice. Pravilo za-
poveda da bude kažnjen onaj ko sa Ju-
dejima praznuje (Pashu) pre prolećne
ravnodnevice, te upravo tako treba
razumeti gore rečeno. Događa se da,
kada dolazi peti krug Meseca, a njemu
po nuždi odgovara dvadesetosmi te-
melion – tako se naziva višak dana
posle tih krugova Meseca, kada oko
18. marta Mesec postaje pun i svetao,
oni (Judejci) neprikladno i brzople-
to slave praznik. Vidimo i danas one koji
po našim gradovima žive kako to zakono-
prestupno čine. A mi, iz straha za sebe, gle-
dajući kako se, bezbožno postupajući
mnogo raduju, prelazimo u sledeći mesec,
čiji se dani pribrajaju aprilu, kada se i
događa da se, zbog razilaženja dana, naša
Pasha udaljava od judejske. Tako su boža-
stveni oci veoma mudro i pažljivo sledili
pravila božastvenih apostola, trudeći se da
uspostave branu, te da je, ako oni (Judeji)

Пасха апостольскаго сего правила
 тако два полагають о Пасцѣ оустава
 правило . аште и сице слово пронзведе .
 Іоудеом не съпразновати намь и вески
 инок пождавати равнодньство . нмы
 же инѣ двѣ по ноужди послѣдоваше .
 творити же праздникь авіе въ прьвон
 по равнодньствѣ в селоунык . и по семь
 неввъ кыгодѣ просто . нь въ прьвомь по
 в селоуи номь авіе оть седмице днїи .
 s. 431, 432. По что не бывакт истѣя Пасха
 на в сако лѣто .

... таже въ неделю Пасхоу съврша-
 ти и Іоудеомь не съпразновати : кгоже
 ради и аште въ неделю Іоуденска Пасха
 съприкаючїт се . въ таже по нки мы прѣ-
 лагакмь нашоу . таже унста тавѣ тако и
 свободна Іоуденскыкь водеть трѣвы . Не
 глад кости оубо сихъ ради о праздницѣ
 бываюштемь Пасхы . неделк . мѣсеца .
 днє о множаншемь погрѣшакмь . Ибо
 Господь спасноую въсприктъ страсть
 петитысоуштномоу и петисьтномоу и
 тридесете и деветомоу настокштоу лѣ-
 тоу . двадесете и трети оубо сльнцоу
 кроугь проходештоу . десетыже лоуиѣ : и
 оубо Іоуденкь Іоуденскоую имѣахоу Пас-
 хоу . въ послѣднїи оубо оть неделк днє .
 такоже рѣше еваггелїстїи . великь нарица-
 юште днє онок соуботы двадесете же и
 четвѣрти Марти : въ приходештоую же
 неделю . таже сльнцоу отлоученна ксть
 изреднѣк и въ .К . те и петїи послѣдова-
 телнѣ вѣше мыслѣнок сльнце Христось

i proslavljaju Pashu posle ravnodnevice , ne
 proslavljaju zajedno . To zabranjuje i prvo
 pravilo sabora u Antiohiji, koje detaljno
 tumači ovo apostolsko pravilo, a o Pashi
 postavlja dve zabrane, te kaže da ne praznu-
 jemo zajedno sa Judejima i da čekamo pro-
 lećnu ravnodnevicu. Za ovima slede i dve
 druge (zabrane): da se praznik slavi prvog
 punog Meseca posle ravnodnevice, a posle
 (ravnodnevice) ne u bilo koji dan, nego
 u prvi dan sedmice posle punog Meseca.
 Zašto Pasha ne pada svake godine u isti dan.
 ... takode Pashu treba slaviti u nedelju,
 a ne slaviti zajedno sa Judejima;
 i ako se dogodi da i judejska
 Pasha bude u nedelju, mi u nedelju
 posle nje da slavimo našu, da bi bila
 čista i odvojena od judejskog obreda.
 Zbog ovih nejednakosti često
 grešimo o nedelji, mesecu i danu Pashe.
 Jer je Gospod pretrpeo
 spasonosno stradanje 5539. godine,
 kada je Sunce prolazilo
 dvadeset treći krug, a Mesec
 deseti. A Judejci
 su imali judejsku Pashu
 u poslednji dan sedmice, kao što
 rekoše Jevanđelisti, nazivajući
 onu subotu 24. marta
 Velikim danom. A u dolazeću
 nedelju, koja je osobito
 određena za odvajanje od Sunca,
 beše 25. mart, kada razumno
 Sunce Hristos zasja iz

всѣа отъ гроба. . . .

groba...

s. 450. П. съставъ (počinje na strani 425)

Събора антиохїискаго .А.

Sabora antiohijskoga 1. (pravilo).

Првок же въ Индиохїи събора правило:

Prvo pravilo sabora u Antiohiji:

Прѣдѣль рече, изложи иже въ Никки

sveti Prvi sabor u Nikeji izložio je

пръвїи съборь, прѣдъ лицемъ благоусти-

pred licem blagočastivoga cara Kon-

ваго цара Константина, светык Пасхы

stantina zabranu da hrišćani praz-

праздникъ не въкоупѣ съ Юудей христиа-

nik Svete Pashe slave zajedno sa Jude-

номъ творити, ...

jima . . . .

s. 476. .G. СЪСТАВЪ

SLOVO S

Глава .АІ.

Glava 11.⁶⁵

Уто ксть съоклинаник ?

Šta je to tajni savez.

Съоклинаник же ксть кже нѣкы і

Tajni savez je kada se neko dogova-

имъ на нѣкого съвѣтовати и дроуѣ

ra protiv nekoga, pa sklapa savez sa

дроуѣ клетвами съвезати, кже не отсі

drugim o tome, a ne odstupi od dogovo-

тоупити отъ съвѣта, дондѣ же се съврѣ

ra dok se (on) ne ostvari, kao što je

шитъ се, такоже негдѣ и въ дѣяныхъ боі

to na jednom mestu u Delima ispričao

жѣствныхъ Лоукою сповѣда се, тако

božastveni Luka da su se neki Judeji

сътворише нѣціи отъ Юудей сынъ мицоу,

okupili zaklevši se da

проклезе себе ни же ясти ни же пити

neće ni jesti ni piti dok ne ubiju Pavla.

дондѣ же оубиють Павла.

. SLOVO T⁶⁶

s. 490. .Т. СЪСТАВЪ

... Očigledna slika nerazumnosti lu-

. . . . Ивъствьньнъ же лоукаваго стрьпы

kavoga jeste Faraon koji je u starini

тѣствоу образъ и иже дрѣвак Израилѣ

držao u potčinjenosti Izrailj.

подроуѣ ника приамаи Фараонъ: . . .

s. 494, 496, 499. .Т. съставъ

SLOVO T

СѸ .М.ци и паки.

Opet o 40-nici.⁶⁷

.В. Уетириста лѣтъ Авраамоу Богъ прѣди

2. Bog je objavio Avramu da će njegov rod

възвѣсти свои кго родъ порабощтень

četiristo godina biti porobljen od Egipćana i

быти отъ Егвптѣньнъ и озлобкнь тѣмаи

ugnjetavan, i da će pretrpeti mnoštvo patnji,

томакнїа прѣтрпѣти, кже оубо и въ

što se i ostvarilo u deset četrdesetnica.

⁶⁵Sintagma, 345.

⁶⁶Sintagma, 355.

⁶⁷Isto, 358, 362.

дѣло изыде.

Д. Нѣ ни же великыи второзако-
нии Моуси сподобяктъ множако М...
тихъ быти съгрѣшившаго. приложеніи
бо досади еже оудареніа. приложеніе
страждоуштомуу въмѣниаше се. сего
оубо ради и ѿоудеомь годѣ бысть безъ к-
диногo сик наносити.

Е. Уто же оубо речеши о иже за-
коноу кстьствномуу работающен жене.
и по сласти желаникмы павтскымы раж-
дающен и въ свѣтъ производештен рож-
деніе? Еда въ меньше отъ М. дьныи и отъ
приовштеніа вѣрныхъ и освештеніи
изганактъ се? Ни оубо толциѣми бо
дьяныи и прѣродителскыи скверныи
прѣвык сласти сен оуистити се Моусеовь
законь се повелѣвактъ.

С. Нѣ кда виело сик въ зовоуцек
врѣме великыи сын Моуси въ забитъ по-
ложити? Ни оубо дьныи бо ветридесет
ми постомь павтѣ и ставь.

З. Ни же се мною моужа далеку по-
ложити отъ вешти: въ трехъ бо лѣтѣхъ
ветвородесетницахъ Моуси съзѣланы по-
ложивъ. овоу оубо отъ гонезены и въ
Египтѣ страстен злостражде прѣпрово-
ди.

И. Пророкоу же иже отъ тезвита.
егоже уто оубо речеши видѣк. отъ Иеза-
вели вѣжештоу. уто ино крѣпчанше въ
сицевыхъ пророкоу паве отъ нкго
възмиѣ? ... въ нже и намъ Ізавель овѣи
ма ногама. тако решти. отвѣгати

4. I veliki Mojsije u Zakonima pono-
vljenim određuje da se prestupnik
ne kažnjava sa više od 40 udaraca, za-
to što se povećavanje broja udaraca
smatralo dodavanjem uvrede kažnjeno-
me. Zato su Judeji smatrali da kaznu
treba umanjiti za jedan udarac ...

5. A šta da kažeš o ženi koja postu-
pa u skladu sa prirodnim zakonom ka-
da posle slasti telesne želje zatrud-
ni i donosi na svet plod. Zar (joj) se na
manje od 40 dana uskraćuje opštenje sa
vernima i pričest. Nikako, jer Mojsijev zakon
zapoveda da se u trajanju od toliko dana
očisti praroditeljskog greha i
od prethodnog slastoljublja.

6. A da li je ovaj veliki Mojsije
zaboravio na ovaj broj u vreme kada
je bio pozvan. Nikako, jer je postom
tokom četrdeset dana istopio telo? i kao...

7. Mislim da ovo nije daleko
od primera (ovog) muža: Mojsije
koji je tri puta po četrdeset proživeo,
prvih (40 g.) proveo u Egiptu, teško
stradajući, narednih (40 g.) uobličen

8. A šta da kažeš čudnije
o proroku iz Tezvita koji je bežao od
Jezavelje – šta je prema njegovom
mišljenju, u takvim prilikama bilo
pouzdanije. ... i mi treba da tako kažemo,
obema nogama da

ПОДОБАКТЪ.

s. 497. ПІ... s. 499. НЕ ТЬКМО ЖЕНЬ И ДЕ-
СЕТНИЦА СИЯ РОЖДЕНІЕ ЧЕТВОРИЦЕ СОУШТИ
ЧЕТВОРИЦА И СИЯ: СЪСЛАГАКМА ВО СЪ ЗАД-
НИМЪ КК УИСЛОМЪ ДЕСЕТИЦОУ РАЖДАКТЪ.
И ОТЬ СЕГО ВЪ ОЗЛОБКИНІЕ, МНЮ, И СЕИ
ПРИКМАТИ СЕ. НА ДЕСЕТИ БО РОДЪ ВЪСЕКНІ-
СКИИ НАИДЕ ПОТОПЪ, ДЕСЕТИМИ ЖЕ ПАЗВА-
МИ МОУСИ ЕГІПТА ПОМОУЧИ.

s. 501. Глава 7. Апостольско .МД.

Піко лихвы въземати отревен но
ксть в сакомоу прихвѣтникуу.

...и Езекииль же въ великихъ злыхъ пола-
гактъ кже лихви прихвѣтїе и оумноженїе.
Ридактъ же Ісаиа: Лъсть на лъсть, и лих-
воу зре на лихвоу; и пѣснопѣвць о гра-
дѣ множествомъ злыхъ гобъзоуш і
темь реве: Не оскоудѣ оть поути кго
лихва и лъсть...

s. 504. Глава . Ѳ.

Піко власи главы не подобактъ красити.

Събора S. го .УS.

..... Моуж аште власи красить, бесуьс-
тїе кмоу ксть, и Моуси въ второзаконїи:
Не сътворите кикоу оть влась главы ваї
ше, ни же растлите зракъ брады вашек.

s. 509.

У СЪСТАВЪ

Глава .Я.

Ѓ Досадахъ

Апостольско .НЕ. NS.

..... Иже свокмоу епископу доса-

bežimo od Jezavelje.

.... I ne samo to, nego je i ova desetica,
koja je porod četvorke i sama četvo-
rica, jer ona, složena sa brojevima
koji slede i sama rađa deseticu. Zbog
toga se, mislim, i ovo smatra zlom,
jer je na deseto pokolenje došao sve-
tski potop i Mojsije je sa deset kazni
mučio Egipat.

Glava 7. Apostolsko 44. (pravilo).

O tome da je svakom kliriku zabranje-
no da uzima lihvu.

... i Jezrekilj smatra velikim zlom
uzimanje lihve i uvećavanje. Плаче
Isaija: Uzaludno je laskanje na laska-
nje i lihva na lihvu. I pesmopevac o
gradu koji je obilovao gresima reče:
Lihva i laskanje nisu nestali sa uli-
njihovih.

Glava 9.⁶⁸

Vlasi na glavi ne treba ukrašavati.

6. sabora 96. (pravilo).

... Nečasno je da muž ukrašava kosu.

I Mojsije u Zakonima ponovljenim:

Ne pletite kiku od vlasi na vašoj
glavi i ne brijte brade vaše.

SLOVO U

Glava 1.

O uvredama⁶⁹ (svoga episkopa).

Apostolsko (pravilo) 55, 56.

.. (pravilo) kaže: ..klirik koji vređa

⁶⁸Isto, 365.

⁶⁹Isto, 369.

ДИВЬ ПРИКЪТНИКЪ. ДА ИЗВРЪЖЕТЬ СЕ. РЕЧЕ.
КНЕЗУ БО ЛЮДИ СВОИХЪ НЕ РЕШТИ ЗЛА.
МОУСЕА СЪ ЗЪА НАГО ГЛАСЪ

s. 516. Ф СЪОТЪВЪ
Василаїа ПІ

ПІ О ОУЦАЗВАКИ НУХЪ ЖЕ ІАЖЕ
МОУСЕОВА ДА СЪБЛЮДЕМЪИ ОУСТРАВАША
ГО СЕ ОУБО ОТЬ ІАЗВЪ НУХЪЖЕ ПРИКЪТЪ. ....
s. 519-520. РЯЗДРЪШЕНІЕ

ІАКО ВЪТІА ВІНИ ПАКЪТЪСКОК ПРИКЪШЕ
ЖЕЛАНІЕ ІАКОЖЕ ГДЪ РЕЧЕ БОЖЪСТВНИИ ДА
ВИДЪ СЕ БО БЕЗАКОНІИ ЗАЧЕТЪ КЪМЪ И ПРО
УАА

ІАКО ТЪСАГТЕЛСКОК ЗАКОНОПОЛОЖЕ
НІЕ ВЪЗВРАНАКЪТЪ РАТЕМЪ И ІАЖЕ ВЪ НИХЪ
ОУВІИСТАМЪ И ВЕТХАГО ЗАВЪТА.

s. 520. ПОНКЖЕ УТО ВЪДІИ БОГЪ БОЖЪСТ
ВНАГО ДАВИДА НЕ ПРИМАМЪ ХРАМЪ ТОМОУ
ОУСРДЪСТВОВАТИ ВЪЗДВИГНУТИ .....

УТО МОУСЕОВА СЛОУЖЕНІА ДРЪЖАВ
НОКЪ? НЕ КЖЕ ЛИ НЕУВЪСТІЮ ОТЬ СРЪДИ
ОТКТОУ ВЪТИ ОУСТРОИТИ. ІАЖЕ ЖИТІЮ
УЛОВЪВЪСКОМОУ НАСЛАОУЮЩЕК И ВЪ СЕМЪ
ПОТРЪБИТИ СЕ ІАЖЕ СИМЪ ДО КОНЦА
ОБЫКТИМЪ И ОУАІАН НЫМЪ ОТНОУДЪ ВЪСА
ВЪСКИИ ЕЖЕ НА ЛОУУШЕЕ ПРЪЛОЖЕНІА? ПО
УТО ОУБО ІАЖЕ ПО ПОВЕЛЕНІЮ БОЖЪСТВНОІ
МОУ ПОЖИНАЮШТИХЪ СЪ УЛОВЪВЪСКИИ
ТЕЛЕСИ И НЕУВЪСТІЕ КЪТЪ КГДА КЖЕ ВЪ ПЛЪКЪ
НА ОУРЕЧЕН НЫК ДЪНЫ ОУДРЪЖАВАШЕ ВЪХОІ
ДА: ІАЖЕ БО НА ВРАЖДЪВНАГО ВАЛАКА. УТЬ
НКО СЪ ПРОРОЧЪСТВОМЪ ПОСЛАН НЫХЪ ИС
ТНИ НЫМЪ И ІАЖЕ ПОД ОБЛАСТІЮ КГО ГРАІ

svoga episkopa da se izvrgne, a knezu
svojih ljudi da ne govori zlo – to je
reč slavnog Mojsija.

SLOVO F

Vasilijevo 11. (pravilo)⁷⁰

11. ....Kad je reč o ranjenicima, držaćemo
se Mojsija: da sačuvamo ranjenoga od
zadobijenih rana ...

OPROŠTENJE

... kao što postanje telesne krivice
primivši želju, kao što reče božan-
ski David: Začet sam nezakonito i
drugo .....

Kako jevandeoski zakon zabranjuje ra-
tovanje i ubistva koja se tada događaju
što zabranjuje i Stari zavet.

Zašto Bog, znajući da božanstveni
David želi da mu podigne hram,
nije to prihvatio.

Što je najvažnije u Mojsijevom slu-
ženju? Nije li to težnja da iščupa nečasne
postupke koji vladaju ljudskim
životima i uništavaju sve koji
su njima u potpunosti zahvaćeni i ko-
ji su bez nade da će se nešto na bolje
promeniti? Zašto je onima, koji po
božanskoj zapovesti, zajedno sa ljuds-
kim telima žanju i nečasne postupke
on u određene dane zabranio ulazak u
vojni logor? Zato što je izaslanike
poslao Varlaamu sa istinskim progo-
čanstvom i koji su iznenada zauzeli
gradove koji su bili pod njegovom vla-

ДЫ ВЪНЕЗАПОУ ВЪСѢХЪ ПРѢКМШЕ И СОУЩЕКЪ
ВЪ НИХЪ ВСЕ. РАЗВѢ КЛИКО БѢ ВЪ МЛАДЕНІ
ЦЕХЪ. НЕЩТЕДНО И НС СѢКШЕ. НЪ И САМОГО
ЗАКЛАВШЕ ЦАРА. МОУЖА ТЪМАМИ И СЪВѢ-
ТОВАВША И СЪДѢВША ПРЪВѢКЪ ІОУДЕОМЪ
ЗЛАА. ЖЕНИ БО БЛОУДНИЦЕ ПРѢДСТАВЪ.
БЛОУДОМЪ ОУБО ТЕЛЕСА. ДОУШЕ ЖЕ НЕВЪС-
ТІЕМЪ. ИЖЕ СЪ СИМИ СЪРАСТЛѢВШИХЪ СЕ
СЪРАСТЛИ: . . . .

s. 521. . . . ТѢМЪ ЖЕ ОУБО КЪ ЗАКОНУ ДОУ-
ХА ОУМЪ ВЪСЪ ПРОСТЫРАКЪ СВЕТИИ. И КЪ ОУ
КАЗОУ МОУСЕА ЗРЕ. ЗАЧИНАЮШТА ОУБО
ДОУОВНАГО ЗАКОНА ПРАВЕДНОКЪ. . . .

s. 531. X. СЪСТЯВЪ

ГЛАВА И.

ИКО НЕ ПОДОБАКТЪ ХІРОТОНИСАТИ
ДРОУГАГО ВЪ СЕБЕ МѢСТО ОУМИРАЮШТО І
МОУ ЕПИСКОПОУ.

АПОСТОЛСКО .OS.

ЗНАМЕНІЕ. СЕ И СОУШТИМЪ ОТЪ ІС-
РАИЛА ОТРЕЧЕНАА НЕПЩЕВАХОУ СЕ; КГОЖЕ РАІ
ДИ И УЮДНАГО ОБВИНОВАХОУ МОУСЕА. ІАКО
ОУБО БРАТА АРОНА И ОНОГО СЫНЫ СВЕШТЕ-
И СТВОВАТИ ПОСТАВИ: . . . .

s. 541. ЗЛАТООУСТАГО.

ТРЕТІА ЖЕ ЦАРСТВІИ. И НЕ ВЪЗВРАТИ
СЕ ІЕРОВОАМЪ, РЕЧЕ, ОТЪ ЗЛОБИ СВОКЪ, И ОТВ-
РАТИ И СЪТВОРИ ОТЪ ЧЕСТИ ЛЮДИ СВЕЩЕН-
НИКЪ ВЪ ВЫСОКЪХЪ; ХОТЕН НАПЪЛНИАШЕ
РОУКОУ КГО; И ВЫСТЬ СЪИ ГЛАГОЛЬ ВЪ ГРѢХЪ
ДОМОУ ІЕРОВОАМЪ И ВЪ СЕ ПАГОУВЪСТВО

šću i u njima sve, osim dece, bespoš-
tedno posekli, te su zaklali i samog
cara – čoveka koji je prethodno bez-
brojna zla smislio i počinio Judejima,
kojima je predstavio bludnice, a blu-
dom je oskrnavio tela, a duše bešča-
šćem onih koji su se sa njima oskrnavili.

Stoga ka zakonu duha prostire
celokupni sveti um, ugledajući se na
Mojsijevu zapovest, koja utemeljuje
pravednost duhovnoga zakona....

SLOVO H

Glava 8.

Episkop na samrti ne treba da hi-
rotoniše drugoga (episkopa) na svoje
mesto.

Apostolsko (pravilo) 76.

Znamenje. Ovo se i u Izrailju smatra-
lo zabranjenim, pa su zato i divnoga
Mojsija optuživali da je svoga brata
Arona i njegove sinove postavio za
sveštenike ....

Zlatoustovo.⁷⁰

Treća knjiga carstava. I nije se povratio
Jerovoam od pokvarenosti svoje i odvratio
već je od jednog broja ljudi načinio svešteni-
ke u visinama i svaki ko je hteo punio mu je
ruku. I bi priča o ovome na greh domu Jero-
voamovu, i na potpunu propast (njegovu) i

⁷⁰Isto, 391.

и въ потрѣбкнїе отъ лица Земляк.	za nestanak (doma njegovog) sa lica Zemlje.
Кто не вѣсть и дрѣвниаго Гвезнїю.	Ko ne poznaje i staroga Gijeziyu, koji
како пророкоу оубо Елискїю слоуже бѣ.	beše služio proroku Jeliseju, kako
ше. какоже іаже Царьствїа четврѣта спо-	propoveda Četvrta knjiga carstava, i
вѣдоують. каи же ли пострада отъ	kako je postradao zbog onoga što je
нихъ же съдѣа. Не мѣнше бо за злобоу	учинio? Kada je Neemija hteo da pla-
онь. за добродѣтель оучитель безъ мала	ti proroku zato što je njegovim sta-
вѣмн познавактъ се Иманїа бо Неемаї	ranjem bio очишчен od gube, ovaj nije
ноу пророкоу подати оусрьдствоуш-	hteo da primi ono što mu daje; Gije-
тоу. за кже прокаженїа очиштеноу	zija je stigao Neemiju na putu, pa je
тѣмъ бывшоу и ономоу приношенїе не	srebroljublju pridodao i laž .....
прикншоу. Гвезнїи постигъ ндоушта Нее	
мана и иманїа любакнїе льжи присьвѣ і	
коупль	

IZVODI IZ BARANJSKOG ZBORNIKA

(od l. 153a do kraja)

l. 153a–153b: Мнѣ же и хлѣбомъ чистомъ	A mi se hranimo čistim hlebom i ri-
и рыбамаъ причецакамъ се и просимъ и не-	bama i molimo ponešto i od toga
каа навесѣхъ. Тождетворѣхоу їздеїе 153b	(=drugih stvari). Tako su nekada činili
древакнїе)вїесноу манноу питающе	stari Judeji; hraneći se nebeskom manom
се) і егуптѣтское искахъ брашно. Сего	tražili su egipatsku hranu. Zato im
рад(и) телѣса нхъ пadoше въ пѣстыны.	tela padoše u pustinji.
l. 204a: Яце кто въ поганїихъ прѣстоуѣнит	Ko od hrišćana pristupi poganima
или въ Жидови шт христіань. и пакы	или Židovima, pa se pokajavši se obrati,
покаивъ се швратитъ се. постѣ) м. дѣни	neka posti 40 dana, i mirom neka ga poma-
и мвршма помажѣтъ и. и въ м. тїи дѣнь	žu, i 40-og dana da očita molitvu, pa
м(о)м(и)твѣ възъмъ и комъ какт се.	neka se pričesti.
l. 223a: Клирикъ ѡ(о)вѣмъскаго страх(а)	62. Klirik koji se radi ljudskog stra-
ради Жидовинъ. или Елїноу. или ерети-	ha od Židova, ili Jelina, ili jereti-
кѣ. штврьжетъ се имени Х(ри)с(то)ва. да	ka odrekne Hristova imena, neka se svrg-
штврьжетъ се. . . . Клирикъ или) людинь	ne. ⁷¹ Klirik ili laik koji uđe u jevrej-

⁷¹Суботин-Голубовић, *Синїаїма* 35, skoro identično, ali produžava rečenicu: *pošto se pokaje, da zauzme mesto laika.*

вѣи́детъ (ь) въ зборице евѣрѣиское ил(и) еретичьско пом(о)лти се, ил(и) въ немощи сыхъ призываеъ въ врачевати се. да изврѣжет се.

l. 223 b: .О. Єп(и)ск(о)пъ ил(и) прѣзвѣтеръ ил(и) дѣаконъ (ь), ил(и) въсма ѡт сѣнма с(вє)щєн наго, постити се съ Жидовнишмъ (ь), и празднѣтъ съ нимъ, ил(и) прѣемлѣтъ ѡт нихъ празднѣмъскыхъ ѡпрєснѣхъ. ил(и) что таковоє, да изврѣжет се, такожде и миранинъ. Хр(и)стѣанинъ масло приносєще въ пирище невѣрѣи́ихъ и въ зборище жидовско въ празднѣхъ ихъ ил(и) свѣтилъ ныхъ оужѣзає да изврѣжет се.

l. 225b: Правило .ПЕ. Да боудетъ (ь) ѕво вѣмъ причѣтнѣхъмъ (ь) и мирскѣмъ книгы ч(ь)сти с(вє)тѣє ѡт Стараго оубо завѣта: Моусєвѣихъ книгы .Є.: Бытѣ, Исхѡд, Левитиконъ, Числомъ. Втори законъ (ь): Навѣ вина Ёс(оу)с)а една книга, соудѣамъ една, Роуф)а една, чєтири ц(а)рствѣа, Паралипомена двѣ, Ездра .В.,

l. 226a: Єстира, едно. Макавєи .Г. Ёвѣ, еднѣ, ѡал)тѣр) едѣнъ, Соломонъ .Г. Парємѣ, еклєсѣастъ, Пѣс(нъ) пѣснѣмъ, Пророчѣства. Вѣ. Ёсаѣєво едно, Еремѣєво едно, Езекѣа) едно, Прѣмоудрос(ть) Сирахѡва, Новаго же завѣта . . . .

sko zborište (=sinagogu), ili jere-tički hram da se pomoli, ili u nemoći ove (sc. Jevreje i druge) priziva na vraćanje, neka se izvrgne.

70. Ako episkop ili sveštenik ili đakon ili bilo ko od sveštenih dostojanstvenika posti sa Židovom i praznuje sa njim ili prima od njih praznični opresnik (sc. beskvasni hleb) ili nešto slično neka se svrgne a takođe i mirjanin.

Hrišćanin koji donosi ulje na gozbu nevernih i u židovsku sinagogu na njihov praznik ili pali njihov svećnjak neka se izvrgne.

Pravilo 85. Neka bude za sve klirike i mirjane (dovoljno) časnih i svetih knjiga, a naime od Starog zaveta: Mojsijevih knjiga 5: Postanje, Izlazak, Levitik, Brojevi, Drugi zakon Isusa Navina jedna knjiga, O sudijama jedna, o Ruti jedna, Četiri Carstva, Parali-pomena dve, Jezdra 2, Jestira jedna, Makaveji 3, Jov 1, Psaltir 1, Solomon 3, Parimije, Eklizijast, Pesa nad pesmama 1, Proročanstva 12. Isajino jedno, Jeremijino jedno, Ezekijino jedno, Premudrost Sirahova, a od Novoga zaveta . . .

Dušan I. Sindik

JEWES IN WRITTEN MONUMENTS OF MEDIEVAL SERBIA

SUMMARY

In one of his earliest works Sima M. Ćirković, to whom I dedicate these lines with profound appreciation and respect, paid attention to mentions referring to Jews in sources related to the medieval history of Serbs. With respect to the continental part of the state of Serbia, Ćirković was the first and, to my knowledge, the only Serbian historian of the 20th century studying the medieval period who paid adequate attention to this issue. That is why this is an appropriate and scientifically beneficial opportunity to mention the key news, known to me, in the written Serbian medieval sources of legal and historical nature which in any way make mention of Jews. I am doing this without any comment, because such work would require much more knowledge, space and time. The study of and commenting on religious service books and literary works will not be part of this work at this time, because such a work would require specific prior knowledge of theological and literary and historical nature.

П Р А В И Л Н И Ц А,

показующих в конях буквах также в законных пасцах в се-
лоунысткое которому сходится се хинюу буксеца и кь
коя оть полоудыньства сквернениркише прько или кь
кторо дьне дрокноу.

Кроузи лоуныст.	Дькта	Законнаа фаска.		Дькта	Законнаа фаска.		Дькта	Законнаа фаска.	
а.	рсапг.	пн. з.	в. мз.	рсапз.	пн. з.	а. па.	рswma.	лр. в.	ла. г.
в.	рсапа.	лр. ко.	кв. ма.	рсапан.	лр. ла.	ка. нз.	рswmb.	лр. ад.	к. г.
г.	рсапе.	пн. кг.	г. м.	рсапаг.	пн. кг.	о. ми.	рswmp.	пн. кз.	н. нз.
д.	рсапаз.	лр. ме.	к. ма.	рсапам.	лр. мз.	кн. н.	рswma.	лр. мо.	кз. нн.
е.	рсапаз.	пн. ло.	зг. ла.	рсапам.	пн. ма.	зг. ме.	рswme.	пн. мг.	г. н.
з.	рсапан.	пн. а.	з. ад.	рсапан.	пн. г.	з. ма.	рswms.	пн. в.	г. нв.
з.	рсапаг.	лр. кг.	кз. ан.	рсапанг.	лр. кг.	кз. мз.	рswms.	лр. кз.	к. на.
н.	рсапа.	пн. зг.	аг. ко.	рсапа.	пн. о.	гг. аз.	рswan.	пн. к.	вг. мз.
о.	рсапа.	пн. ло.	г. ла.	рсапа.	пн. ма.	в. ло.	рswmo.	пн. мг.	а. мз.
л.	рсапан.	лр. а.	ка. аг.	рсапан.	лр. г.	кг. ма.	рswh.	лр. в.	кв. мо.
м.	рсапанг.	пн. нг.	аг. кг.	рсапанг.	пн. нз.	г. аг.	рswha.	пн. н.	о. ма.
н.	рсапа.	лр. зг.	ла. кз.	рсапан.	лр. о.	а. аг.	рswhb.	лр. ка.	к. мг.
гг.	рсапан.	лр. ло.	к. ко.	рсапанг.	лр. ма.	о. аз.	рswhg.	лр. мг.	нн. ме.
л.	рсапан.	пн. аг.	н. ка.	рсапан.	пн. аг.	з. ко.	рswhd.	пн. аз.	з. аз.
н.	рсапан.	лр. нг.	кн. кг.	рсапан.	лр. нз.	нз. ла.	рswhe.	лр. н.	кз. ло.
нн.	рсапан.	пн. мо.	н. н.	рсапан.	пн. на.	аг. кг.	рswhs.	пн. нг.	гг. ла.
зг.	рсапанг.	пн. аг.	г. зг.	рсапанг.	пн. гг.	а. кг.	рswhs.	пн. н.	г. аг.
нн.	рсапан.	лр. аг.	кн. о.	рсапанг.	лр. аг.	ка. кз.	рswhn.	лр. аз.	кг. аг.
о.	рсапанг.	пн. кз.	гг. аг.	рсапанг.	пн. к.	вг. о.	рswhd.	пн. ла.	аг. кз.

Матрица пона се составити.

К р о у г к с л и ц о у .

Основана дорина	Крoуrи дoуrиrи	Месинци	Законн а фаста	а	в.	г.	кз.	д.	е.	з.																			
				з.	д.а.	и.	ф.	г.	дл.	кг.																			
				кп	г.	дл.	п.	г.з.	дл.	зл.																			
				пн.	дл.	кп.	к.	кз.	кв.	кн.																			
				Хва пасха	Хва пасха	Хва пасха	Хва пасха	Хва пасха	Хва пасха	Хва пасха																			
дл.	з.	д.	дл.	н.	дл.	з.	дл.	с.	д.	дл.	с.	д.	дл.	д.	дл.	н.	в.												
кп.	г.	к.	дл.	кв.	дл.	кз.	д.	дл.	кп.	г.	дл.	кз.	д.	дл.	кз.	д.	дл.	кз.											
в.	п.	г.	дл.	п.	дл.	д.	дл.	гп.	д.	дл.	вп.	з.	дл.	дп.	з.	дл.	зп.	д.	дл.	сп.	в.	дл.	сп.	г.					
зл.	з.	д.	дл.	л.	дл.	лз.	з.	дл.	с.	д.	дл.	с.	в.	дл.	д.	дл.	г.	дл.	г.	д.	дл.	в.	д.	дл.	л.	з.			
кн.	д.	л.	дл.	пн.	дл.	кз.	д.	дл.	сп.	з.	дл.	сп.	з.	дл.	кз.	д.	дл.	кз.	д.	дл.	кз.	д.	дл.	кз.	д.	дл.	кз.		
ф.	з.	д.	дл.	з.	дл.	дп.	гп.	д.	дл.	вп.	з.	дл.	лп.	д.	дл.	п.	д.	дл.	п.	д.	дл.	ф.	з.	дл.	п.	д.	дл.	п.	д.
к.	з.	з.	дл.	кз.	дл.	лз.	д.	дл.	с.	д.	дл.	кз.	з.	дл.	кп.	з.	дл.	г.	дл.	г.	д.	дл.	в.	д.	дл.	л.	г.		
д.	п.	н.	дл.	сп.	дл.	кз.	в.	дл.	к.	г.	дл.	сп.	д.	дл.	пн.	д.	дл.	зп.	з.	дл.	сп.	з.	дл.	сп.	з.	дл.	кз.	з.	
кп.	з.	ф.	дл.	д.	дл.	з.	дл.	гп.	з.	дл.	с.	з.	дл.	лп.	д.	дл.	п.	д.	дл.	п.	д.	дл.	ф.	г.	дл.	п.	д.		
кз.	з.	г.	дл.	кд.	дл.	л.	п.	дл.	кз.	г.	дл.	кп.	д.	дл.	кз.	г.	дл.	кз.	г.	дл.	кз.	г.	дл.	кз.	г.	дл.	кз.	з.	
д.	п.	дл.	дл.	вп.	дл.	дп.	з.	дл.	сп.	д.	дл.	сп.	д.	дл.	зп.	г.	дл.	сп.	д.	дл.	сп.	д.	дл.	сп.	д.	дл.	сп.	д.	
п.	з.	кп.	дл.	д.	дл.	з.	дл.	с.	д.	дл.	д.	дл.	г.	з.	дл.	в.	з.	дл.	п.	д.	дл.	п.	д.	дл.	п.	д.	дл.	п.	д.
кп.	г.	гп.	дл.	кз.	дл.	кз.	д.	дл.	кз.	з.	дл.	кп.	з.	дл.	кп.	з.	дл.	кз.	г.	дл.	кз.	г.	дл.	кз.	г.	дл.	кз.	д.	
в.	п.	дл.	дл.	сп.	дл.	дп.	гп.	д.	дл.	вп.	з.	дл.	лп.	д.	дл.	сп.	д.	дл.	сп.	д.	дл.	сп.	д.	дл.	сп.	д.	дл.	сп.	
пн.	з.	пн.	дл.	кз.	дл.	л.	з.	дл.	с.	д.	дл.	д.	в.	дл.	г.	дл.	в.	д.	дл.	л.	з.	дл.	л.	з.	дл.	л.	з.	дл.	
кф.	д.	сп.	дл.	зп.	дл.	кз.	д.	дл.	п.	д.	дл.	сп.	з.	дл.	кд.	д.	дл.	кз.	в.	дл.	кз.	г.	дл.	кз.	г.	дл.	кз.	г.	
д.	з.	сп.	дл.	сп.	дл.	з.	дл.	сп.	з.	дл.	вп.	д.	дл.	лп.	д.	дл.	п.	д.	дл.	ф.	д.	дл.	п.	д.	дл.	п.	д.	дл.	п.
кп.	з.	кп.	дл.	кз.	дл.	л.	г.	дл.	кз.	д.	дл.	кп.	д.	дл.	кз.	д.	дл.	кз.	з.	дл.	д.	дл.	д.	дл.	д.	дл.	д.	дл.	д.
г.	п.	ф.	дл.	гп.	дл.	дп.	н.	д.	дл.	сп.	д.	дл.	пн.	г.	дл.	зп.	д.	дл.	сп.	д.	дл.	сп.	д.	дл.	сп.	д.	дл.	сп.	д.

Чрънїи съ страни мнѣють днь въ нїомъ жи оирѣтають се законна пасха. 1)

Како се израчунава месопуст?

Када хоћеш да пронађеш дан у који пада хришћанска Пасха, додај му још три дана, или четири ако је година преступна, и ако, када све сабереш, тај дан пада у марту месецу, месопуст тражи у исти датум у месецу јануару. Ако је у априлу, погледај у фебруару. Обрати пажњу и на ово: садашњи темелион Месеца продужићеш чак до Педесетнице ако му додаш дане од 1. јануара и даље, а када се наврши педесет дана, било који дан да је седмице, показаће да месопуст пада у недељу која долази. Али, ако темелион дође до двадесет шест, онда од јануара узми само један дан, а остало од фебруара. Тако ћеш сазнати када пада месопуст. Дакле, ако је јануар, Пасха ће свакако бити марта, а ако је фебруар, онда априла. Али овде треба одузети дане које си додао, то јест три дана. Ако је година преступна, онда четири дана. Исто тако и старозаветна Пасха пада увек у исти дан седмице у који и педесети дан по месопусту, уз одузимање три или четири дана месеца.

ПРАВИЛНИЦА (табела)

која показује којих година у време старозаветне Пасхе пун месец пада у који део месеца и у коју половину дана пада прва или друга лепта

кругови Месеца	године	староза- ветна Пасха	године	староза- ветна Пасха	године	староза- ветна Пасха
1.	6233	ап. 2 7 47	6737	ап. 1 9 51	6841	мр. 31 12 3
2.	6234	мр. 22 29 41	6738	мр. 21 31 57	6742	мр. 20 34 5
3.	6235	ап. 10 23 40	6739	ап. 9 25 48	6743	ап. 8 27 56
4.	6236	мр. 29 45 41	6740	мр. 28 47 50	6744	мр. 27 49 58
5.	6237	ап. 17 39 34	6741	ап. 17 41 42	6745	ап. 15 43 8
6.	6238	ап. 7 1 36	6742	ап. 6 3 44	6746	ап. 5 2 52
7.	6239	мр. 27 23 38	6743	мр. 26 25 46	6747	мр. 25 26 54
8.	6240	ап. 14 17 29	6744	ап. 13 19 37	6748	ап. 12 20 46
9.	6241	ап. 3 39 31	6745	ап. 2 41 39	6749	ап. 1 43 47

10.	6242	мр. 1	24 33	6746	мр. 3	23 41	6750	мр. 5	22 49
11.	6243	ап. 55	11 25	6747	ап. 57	10 33	6751	ап. 59	9 41
12.	6244	мр. 17	31 27	6748	мр. 19	30 35	6752	мр. 21	29 43
13.	6245	мр. 39	20 29	6749	мр. 41	19 37	6753	мр. 43	18 45
14.	6246	ап. 33	8 21	6750	ап. 35	7 29	6754	ап. 37	6 37
15.	6247	мр. 55	28 23	6751	мр. 57	27 31	6755	мр. 59	26 39
16.	6248	ап. 49	15 15	6752	ап. 51	14 23	6756	ап. 53	13 31
17.	6249	ап. 11	5 17	6753	ап. 13	4 25	6757	ап. 15	3 33
18.	6250	мр. 33	25 19	6754	мр. 35	24 26	6758	мр. 37	23 35
19.	6251	ап. 27	13 11	6755	ап. 29	12 19	6759	ап. 31	11 27

Матеј је ово саставио.

Круг Сунца

ТЕМЕНИНИ	КРУГОВИ МЕСЕЦА - МЕСНИЦЕ	СТАРОЗАВЕТНА ПАСХА	1	2	3	27	4	5	6
			7	24	8	9	10	11	23
			12	13	14	15	27	16	17
			18	19	25	20	21	22	28
			Христова Пасха	Христова Пасха	Христова Пасха	Христова Пасха	Христова Пасха	Христова Пасха	Христова Пасха
14	7 1	ап 2	ап 7 3	ап 6 4	ап 5 5	ап 4 6	ап 3 7	ап 9 1	ап 8 2
25	5 2	мр 22	мр 24 6	мр 23 7	мр 29 1	мр 28 2	мр 27 3	мр 26 4	мр 25 5
7	8 3	ап 10	ап 14 4	ап 13 5	ап 12 6	ап 14 7	ап 17 1	ап 16 2	ап 15 3
17	6 4	мр 30	мр 31 7	ап 6 1	ап 5 5	ап 4 3	ап 3 4	ап 2 5	ап 1 6
28	9 5	ап 18	ап 21 5	мр 23 6	ап 19 7	ап 25 1	ап 24 2	ап 23 3	ап 22 4
9	7 6	ап 7	ап 14 1	ап 13 2	ап 12 3	ап 11 4	ап 10 5	ап 9 6	ап 8 7
20	6 7	мр 27	мр 31 4	ап 6 5	мр 29 6	мр 28 7	ап 3 1	ап 2 2	ап 1 3
1	8 8	ап 15	ап 21 2	ап 20 3	ап 19 4	ап 18 5	ап 17 6	ап 16 7	ап 22 1
12	7 9	ап 4	ап 7 5	ап 13 6	ап 5 6	ап 11 1	ап 10 2	ап 9 3	ап 8 4

DUŠAN I. SINDIK

4	8 11	ап 12	ап 14 6	ап 20 7	ап 19 1	ап 18 2	ап 17 3	ап 16 4	ап 15 5
15	7 12	ап 1	ап 7 2	ап 6 3	ап 5 4	ап 4 5	ап 3 6	ап 2 7	ап 8 5
26	5 13	мр 21	мр 24 5	мр 23 6	мр 22 7	мр 28 7	мр 27 2	мр 26 3	мр 25 4
7	8 14	ап 9	ап 14 3	ап 13 4	ап 12 5	ап 11 6	ап 10 7	ап 16 1	ап 15 2
18	6 15	мр 29	мр 31 7	мр 30 7	ап 5 1	ап 4 2	ап 3 3	ап 2 4	ап 2 5
29	9 16	ап 17	ап 21 4	ап 20 5	ап 19 6	ап 18 7	ап 24 1	ап 23 2	ап 22 3
1	7 17	ап 5	ап 7 6	ап 6 7	ап 12 1	ап 11 2	ап 10 3	ап 9 4	ап 8 5
22	6 18	мр 25	мр 31 2	мр 30 3	мр 29 4	мр 28 5	мр 27 6	мр 26 7	ап 1 1
3	8 19	ап 13	ап 14 7	ап 20 1	ап 19 2	ап 18 3	ап 17 4	ап 16 5	ап 15 6

Ситнија слова показују у који дан пада Пасха.